

DIAGNOSI DEL SECTOR DE LA RAMADERIA EXTENSIVA D'OVÍ I CABRUM A L'ÀREA DEL CONSORCI DEL LEADER DEL CAMP.

ACCIÓ DEL PROJECTE ESTRATÈGIC SOSTENIBILITAT, PAISATGE I AGRICULTURA 2021

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

Fons Europeu Agrícola de
Desenvolupament Rural:
Europa inverteix en les zones rurals

Alba Piqué Serra

Setembre de 2021

ÍNDEX

1.-Introducció.....	2
2.-Diagnosi	4
2.1.-Territori	5
2.2.- Producció ramadera	13
2.3.- Rellu	16
2.4.- Cadena de Valor	22
2.5.- Promoció de la carn de xai i de cabrit	32
4.- Conclusions	43

DIAGNOSI DE SECTOR DE L'OVÍ I EL CABRUM DE L'ÀREA DEL CONSORCI LEADER DEL CAMP

El grup d'acció local Leader del Camp dins el seu projecte estratègic de **Sostenibilitat, paisatge i agricultura** treballa per afrontar el repte de respondre a l'emergència climàtica global.

La principal missió del projecte és dissenyar i executar accions que contribueixin a dinamitzar, desenvolupar eines útils, intercanviar informació i establir taules de diàleg que permetin obrir **oportunitats econòmiques per als municipis rurals de la zona d'actuació del Consorci en els àmbits energètics, paisatgístics i que donin valor a l'agricultura**, tant amb la visió de producció com els immaterials del paisatge agrícola.

En aquest marc es preveu incloure accions que vagin en la línia de potenciar el paper dels ramaders i, concretament, dels pastors de l'àrea d'acció del Consorci.

1 INTRODUCCIÓ

Actualment no existeix una definició oficial de ramaderia extensiva vàlida a nivell europeu, estatal o regional. A través de la diagnosi prèvia del Pla Estratègic de Ramaderia Extensiva realitzat entre 2020 i incís de 2021 s'afirma que no hi ha un consens generalitzat pel que fa a la seva definició. S'explica que a Catalunya oficialment es diferencien tres sistemes diferents de ramaderia:

- **Extensiva:** aquella en que els animals no estan allotjats dins d'instal·lacions i s'alimenten bàsicament de pastoreig.
- **Semi-intensiva:** aquella en que l'alimentació es basa fonamentalment en la pastura però els animals estan estabulats durant un cert període de temps a l'any (habitualment a l'hivern o bé durant la nit).
- **Intensiva:** Aquella en que els animals estan allotjats dins d'instal·lacions i són alimentats de manera permanent dins les instal·lacions.

Així doncs, tot i que la manca de cobert o estable com a indicador d'extensibilitat és, segurament, un criteri insuficient, es consideren com a extensives totes les ramaderies no estabulades.

Recentment el RD 348/2000, estableix que en la mesura que sigui possible i necessari, el bestiar mantingut a l'aire lliure s'ha de poder protegir de les inclemències del temps, els depredadors i el risc de malalties. Per aquesta raó, la ramaderia purament extensiva (mai estabulada) a Catalunya ha anat disminuint, donant pas a ramaderia semi-intensiva.

En la majoria d'inventaris de dades és impossible descartar si les dades corresponen a ramaderia extensiva, semi-intensiva o intensiva. Pel que en aquesta diagnosi, les dades que s'hi detallen (a no ser que s'indiqui el contrari) corresponen a explotacions ovines i caprines en genèric sense detallar el tipus de ramaderia que practiquen o que tenen associada.

Una bona definició de ramaderia extensiva podria ser el conjunt de sistemes de producció ramadera que mitjançant el pastoralisme aprofiten eficientment els recursos del territori amb les espècies i races adequades, compatibilitzant la producció amb la sostenibilitat i generant serveis ambientals i socials. Contemplaria aspectes clau com la utilització de races autòctones, la mobilitat de la ramaderia, el benestar animal o el maneig ajustat a la disponibilitat espacial i temporal dels recursos a cada zona.

Aquesta activitat és essencial per al territori i la societat, ja que no només genera productes de qualitat, sinó que també configura el paisatge, ajuda a controlar els incendis forestals. Regula els cicles de l'aigua i la qualitat dels sòls, ajuda a potenciar la biodiversitat i a conservar el patrimoni cultural i la identitat territorial.

La pastura és una eina essencial per la gestió del territori. És un aprofitament a dent per part dels ramats d'aquells recursos que sovint no poden ser utilitzats per l'alimentació humana. La manera més eficient de convertir aquesta matèria vegetal en un aliment apte pel consum humà.

A Catalunya trobem que seguint aquesta classificació, la majoria d'explotacions ramaderes d'oví són semi-intensives. Hi sol haver a vegades una fase final d'engreix en les explotacions de carn que normalment requereix de l'aportació d'aliments concentrats.

La industrialització de producció ramadera i la pèrdua d'explotacions tradicionals que porta associada, esta provocant l'abandonament de les pràctiques extensives, generant una situació vulnerable en la pràctica totalitat del medi rural del país. Els valors ambientals i socioeconòmics aportats tradicionalment pel pasturatge s'estan perdent en aspectes clau com l'ocupació i l'activitat socioeconòmica del medi rural, però també pel que fa a la qualitat dels seus productes, la seva incidència sobre la salut i el llegat cultura material i immaterial tan important per la seguretat i la sobirania alimentària i el desenvolupament del medi rural.

Hi ha diferents aspectes que la ramaderia extensiva aporta a la societat:

- **Territorialitat:** sense la gestió del medi rural a través de l'activitat agrària i la ramaderia, sobretot, extensiva, el creixement de la vegetació arbrada i arbustiva homogenitza el paisatge, que perd riquesa i diversitat. Mantenir el mosaic agroforestal és essencial per preservar i millorar la biodiversitat i els serveis ecosistèmics. El manteniment d'aquest paisatge sense comptar amb la ramaderia implica un cost en maquinària que les administracions no poden afrontar.
- **Competència en recursos:** la ramaderia extensiva i el pastoralisme aprofita per a l'alimentació dels ramats fibres excloses de l'alimentació humana. És a dir que en un context d'escassetat no competeix pels mateixos recursos que les persones (cereals, proteïnes i lleguminoses, etc.). En la mateixa línia, la ramaderia extensiva pot aprofitar recursos i espais que no són productius ni fàcils de gestionar d'una altra manera (zones de muntanya de difícil accés, etc.).

- **Potencia els cicles de matèria orgànica:** La ramaderia és clau per accelerar i potenciar els cicles de matèria orgànica. Ajuda a retirar la fibra vegetal que produeixen i acumulen les plantes, processar-la en els seus parells digestius especialitzats i reincorporar-la al sòl en forma de fem, millorant l'estructura i la fertilitat del sòl i transferint matèria d'uns espais a uns altres. Es tracta doncs d'un model d'economia circular (economia eficient en l'ús de recursos i baixa emissió de carboni).

Lligat amb l'economia circular i el territori, la ramaderia extensiva també presenta una gran complementaritat amb altres activitats agràries, forestals, turístiques i de conservació, que pot ajudar a activar també l'economia rural a una escala àmplia.

- **En temes de canvi climàtic,** la ramaderia extensiva i les pastures ajuden en la captació i retirada de CO₂ de l'atmosfera. Sense animals pasturant la fibra vegetal es va acumulant en aquests sistemes i, en el nostre àmbit territorial, sol alliberar-se en forma de fum procedent dels incendis forestals, emetent enormes quantitats de CO₂. Aquesta és una de les cuses més importants d'emissions de CO₂ als països mediterranis

La ramaderia extensiva es percep com un sector estratègic a Catalunya per part del Departament d'Agricultura. És per aquest motiu que ens els darrers anys s'han anat perfilant algunes polítiques d'iniciatives per la millora del sector.

Amb tot, podem dir que Catalunya és un país de ramats d'oví i cabrum. Un sector que amb els darrers anys s'ha anat empobrint i descuidant, però que es tracta d'un sector essencial i estratègic a mantenir per molts motius, alguns ja exposats anteriorment.

2 | DIAGNOSI

A nivell de diagnosi es treballa amb les explotacions de les espècies ovina i caprina de la província de Tarragona.

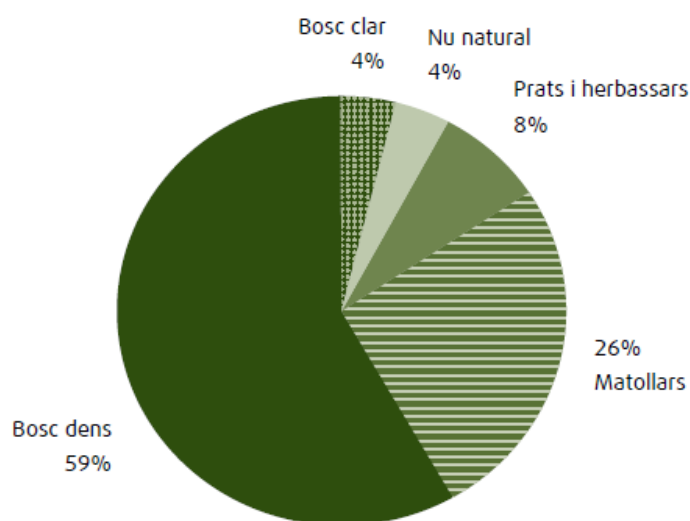
Es pretén fer una diagnosi abordant diferents temes com són:

- Territori, finques, pastures i recursos vegetals
- Producció ramadera
- Relleu
- Cadena de valor
- Promoció de la carn de xai i cabrit

2.1 TERRITORI

La pastura és un terme genèric que inclou tots els recursos vegetals que serveixen per l'alimentació del bestiar, ja sigui per aprofitament a dent o bé com a farratge.

El mapa dels usos del sòl i cobertes de Catalunya (MUSC) mostra la seva distribució, per l'any 2017 amb imatges Sentinel 2 corresponents al mateix any. Aquesta distribució indica que el total de pastures ocupen aproximadament un 4,8% de la superfície total de Catalunya, concentrades en les zones de muntanya.

Font: Distribució de les cobertes de terrenys forestals

Àrea (Ha)	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total	Total (%)
Cultius agraris						
Herbaci de secà	130.511,6	76.797,8	198.075,3	34.971,7	440.356,3	13,7
Herbaci regadiu	14.338,2	34.502,9	98.342,1	6.723,5	153.906,7	4,8
Arrossars	-	1.030,5	64,5	21.267,0	22.362,1	0,7
Fruiters secà	4828,5	3.913,3	70.315,2	108.941,6	187.998,7	5,9
Fruiters Regadiu	1276,1	4.951,5	54.392,6	25.359,7	85.979,8	2,7
Cítrics	10,8	0,1	0,9	9.153,4	9.165,2	0,3
Vinya	28.099,5	2.478,4	4.404,5	32.648,3	67.630,7	2,1
Total cultius Agraris	179.064,70	123.674,50	425.595,1	239.065,2	967.399,5	30,2
Espais forestals						
Boscos escleròfils	48.837,9	107.508,3	25.319,7	16.377,6	198.043,4	6,2
Boscos caducifolis	61.946,2	98.892,8	116.578,9	3.077,9	280.495,7	8,7
Coníferes	221.774,5	117.476,3	203.133,9	93.530,5	635.915,1	19,8
Matollar	149.477,7	75.841,3	273.001,3	220.433,3	718.753,6	22,4
Total espais forestals	482.036,3	399.718,7	618.033,8	333.419,3	1.833.207,8	57,1

Pastures						
Pastures d'alta muntanya	3.281,7	14.313,9	73.127,4	-	90.723,0	2,8
Pastures de mitja muntanya	6.509,6	10.095,3	24.706,6	3.737,8	45.049,4	1,4
Pastures de zones baixes	2.010,7	1.072,2	10.834,8	4.785,2	18.702,8	0,6
Total Pastures	11.802	25.481,4	108.668,8	8.523	154.475,2	4,8
Zones Humides						
Aiguamolls	323,9	811,8	432,1	3.066,8	4.634,5	0,1
Aigües d'interior	1.460,7	1.596,7	8.383,8	4.260,1	15.701,3	0,5
Altres usos						
Neus permanents	-	-	203,7	-	203,7	0,0
Àrees incendiades	707,7	8,5	793,2	177,8	1.687,0	0,1
Sòls nus	11.109,0	6.380,0	32.328,4	6.234,8	56.052,2	1,7
Arenals i platges	374,6	289,5	-	2.652,4	3.316,5	0,1
Sòls urbans						
Àrees urbanes de baixa densitat	34.897,7	17.241,7	5.080,6	13.862,0	71.082,0	2,2
Àrees urbanes d'alta densitat	21.831,6	6.103,3	5.302,2	6.509,3	39.746,5	1,2
Industrials/Comercials	21.929,6	6.360,7	8.694,3	8.723,0	45.707,6	1,4
Carreteres i infraestructures	7.543,3	2.571,2	3.038,2	4.085,9	17.238,7	0,5
TOTAL	773.080,9	590.237,9	1.216.554,0	630.579,6	3.21.452,3	100,0

Font: Elaboració a partir de dades del MCSC. Distribució total de les diferents superfícies per província.

També es poden considerar com a pastures aquelles superfícies amb vegetació no herbàcia que es destinen a l'alimentació del bestiar. En concret ens referim a diferents zones que es troben en diferents tipologies d'espais forestals i que són susceptibles de gestió mitjançant pasturatge. També es solen utilitzar com a material pasturable el rostoll procedent de camps conreats.

A continuació es mostra l'evolució de la superfície forestal i dels conreus a la província de Tarragona en els darrers 20 anys:

Any d'estudi	Superfície forestal (Ha)	Conreus (Ha)	Sòl urbanitzable (Ha)
2001	280.214	313.229	36.607
2005	284.405	307.204	38.441
2010	330.571	261.813	37.665
2015	335.278	254.611	40.161
2019	337.465	352.184	41.170

Font: Idescat. Evolució de la superfície forestal i els conreus a la província de Tarragona

En aquesta taula veiem com la superfície forestal ha anat creixent any rere any.

Aquesta és una conseqüència més de la transformació del paisatge que s'està vivint degut a diferents factors com poden ser:

- o Procés global d'industrialització i urbanització
- o Integració de L'Estat Espanyol a la Unió Europea i la incorporació de la seva economia als mercats globals, amb la conseqüent pèrdua de competitivitat de les produccions tradicionals.
- o La concentració i industrialització de l'agricultura.
- o L'expansió urbana i el procés de concentració de la població al voltant de les ciutats i àrees metropolitanes.
- o Disminució de la població agrària activa i l'establiment de part d'ella a les ciutats.
- o Pèrdua de serveis a les àrees rurals
- o Homogeneïtzació dels paisatges agrícoles
- o Fragmentació causada per la construcció o ampliació de noves infraestructures.

Aquest conjunt de factors, conjuntament amb la pròpia evolució cultural de la societat, han provocat una situació crítica en el conjunt del medi rural. Tot i que aquests canvis són complexos i difícils d'interpretar, provoquen canvis en el paisatge i en els usos del sòl. En aquest sentit s'identifiquen algunes tendències clares a nivell de l'Europa Mediterrània:

- o Abandó que afecta especialment àrees marginals com són zones de difícil accés, zones aïllades, zones de muntanya, etc.
- o Procés d'industrialització, concentració i intensificació agrària.
- o Procés global d'urbanització: concentració de la població a les ciutats.

Els canvis recollits en la taula de l'evolució de la superfície forestal a la província de Tarragona (però igual a la resta del territori català i mediterrani), mostren una tendència al creixement de les superfícies de pastura i forestals, impulsada fonamentalment per l'abandó de cultius.

El despoblament de les zones rurals, especialment dels territoris de muntanya, ha fet disminuir l'activitat agrícola i ramadera que s'hi donava. El model d'explotacions familiars ha conformat el mosaic agroforestal de Catalunya i ha permès mantenir una gran part de la biodiversitat que té encara el país. Tot i això, des dels inicis dels anys 80 el nombre d'explotacions ha disminuït un 46%. Tot i que a partir del 2007 s'observa una reducció en aquesta tendència, la pèrdua d'activitat agrària ha estat molt significativa. Aquesta davallada del sector primari ha comportat un gran canvi en les cobertes del sòl i també en la gestió del medi natural.

Evolució del nombre d'explotacions i places al Camp de Tarragona:

Any d'estudi	Nombre d'EXPLOTACIONS d'oví i cabrum				Nombre de PLACES d'oví i cabrum			
	Alt Camp	Baix camp	Conca de Barberà	Priorat	Alt Camp	Baix camp	Conca de Barberà	Priorat
1999	46	59	24	23	9.235	15.513	7.641	4.804
2005	68	64	35	18	20.296	30.575	13.703	7.154
2010	93	93	45	23	19.364	34.475	12.270	5.795
2015	87	89	43	32	13.374	28.322	6.738	4.437
2020	103	106	50	40	11.735	62.857	10.218	4.517

Font: Idescat. Explotacions ramaderes per espècies i comarques.

Com a conseqüència de l'abandonament de l'activitat agrària i la disminució de l'aprofitament silvícola, la superfície forestal de Catalunya ha continuat augmentant en la darrera dècada fins assolir més de 2 milions d'ha, que suposen el 64% de la superfície del país. D'aquesta superfície, aproximadament unes 1.300.000 ha corresponen a superfície arbrada i coberta per boscos, el que representa el 40% de la superfície de Catalunya.

El context actual, marcat per l'expansió de la massa forestal a causa de l'aforestació dels conreus i l'abandonament de la gestió de molts boscos per manca de rendibilitat, sembla que ofereix un marc idoni per a la conservació de la biodiversitat, però també té dues conseqüències negatives: per un cantó, la pèrdua de determinades pràctiques de gestió no permeten mantenir l'harmonia del mosaic agroforestal i per l'altra l'augment de boscos joves mancats de gestió que poden comportar importants riscos ambientals com una menor resiliència davant el canvi climàtic i una major vulnerabilitat davant de grans incendis.

A la província de Tarragona per exemple, veiem com en els darrers anys ha augmentat el nombre d'incendis forestals, però sobretot han augmentat considerablement les hectàrees cremades. Aquest fet ens indica clarament que cada vegada patim incendis més grans i que es desenvolupen no només als estius, sinó en gairebé qualsevol moment de l'any.

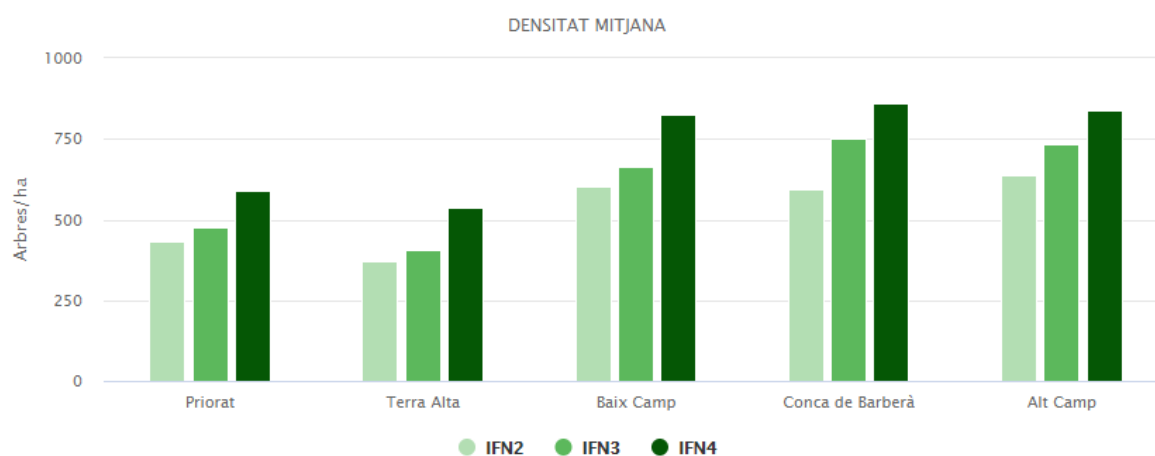
Any estudi	Número d'incendis	Superfície afectada arbrada	Superfície afectada amb matolls	Superfície afectada total
2000	135	875,1	255,9	1130,9
2005	193	689,1	764,0	1453,1
2010	95	89,7	86,6	176,3
2015	120	52,3	116,5	168,8
2019	132	1.608,2	2152,6	3760,8

Font: Idescat. Evolució dels incendis forestals a la Província de Tarragona.

A través de les dades de L'Observatori Forestal Català també ens podem fer una idea de l'estat dels boscos de la zona del Camp de Tarragona:

Comarca	Densitat IFN4 (arbres/Ha)	Àrea basal IFN4	Volum amb escorça IFN4	Volum sense escorça IFN4
Alt Camp	839	18	78	58
Baix Camp	827	17	68	51
Conca de Barberà	859	17	68	50
Priorat	591	12	47	35
Terra Alta	537	14	60	44

IFN4: quart inventari Forestal Nacional de 2008

Font: Observatori Forestal Català. Densitat Mitjana d'Arbres

En totes les comarques podem observar que en els diferents Inventaris Forestals Nacionals (IFN2, IFN3 i el més recent IFN4) la densitat d'arbres/Ha, augmenta significativament en tots els casos.

Una altra de les aplicacions idònies per poder veure com han anat guanyant terreny les masses boscoses i l'abandonament de les feixes de cultiu és "L'Ull del Temps" (<http://www.observatoriforestal.cat/lull-del-temps/>). Amb aquesta aplicació es pot veure

fàcilment la imatge del territori avui i, en moure el cursor per la pantalla, es visualitza una àrea circular on es mostra com era l'any 1945 o el 1956 (a escollir).

Un dels aspectes a tenir en compte per entendre la situació dels boscos a Catalunya és l'estructura de la seva propietat. El 78% de la superfície forestal (unes 1.569.000Ha) són de titularitat privada i només el 22% (unes 367.600Ha) és pública, pertanyent a diferents administracions (ajuntaments, consells comarcals, diputacions Generalitat).

Província	Generalitat (Ha)	Entitats locals (Ha)	Propietat Privada (Ha)	Total (Ha)
Barcelona	5.549 (1,1%)	28.798 (5,86%)	457.337 (93,01%)	491.684
Girona	13.268 (3,2%)	35.052 (8,43%)	367.334 (88,37%)	415.654
Lleida	55.392 (7,55%)	252.034 (34,35%)	426.374 (58,10%)	733.801
Tarragona	20.308 (7%)	34.842 (12,04%)	234.194 (80,94%)	289.343

Font: Idescat any 2001. Titularitat de la superfície forestal a Catalunya.

En el cas de la província de Tarragona veiem com és una de les províncies amb el percentatge més elevat de superfície forestal de titularitat pública i també de titularitat d'ens locals. I, per tant, és una de les províncies amb menys superfície forestal de propietat privada.

La superfície forestal pública per municipi de les comarques de la província de Tarragona segons la base de dades del Departament d'agricultura és la següent:

Comarca	Municipi	Forest	Superfície	Tipus Instrument	Data aprovació	Vigència	Tipus Propietari
Alt Camp	Figuerola del Camp	MAS BARBAT	28,95	PTGMF			Privat amb conveni
Alt Camp	Mont-ral	MAS DE FORÈS	84,44	Projecte d'Ordenació			Municipi
Baix Camp	Argentera, l'	CASTELL D'ESCORNALBOU	88,45	PTGMF			Generalitat de Catalunya
Baix Camp	Pratdip	GÜENA	59,81	Projecte d'Ordenació	18/11/70	6	Municipi
Baix Camp	Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant	DEDALS	183,66	Projecte d'Ordenació	13/01/58	5	Municipi
Baix Camp	Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant	BOSC DEL COMÚ	3315,37	Projecte d'Ordenació	07/09/06	10	Municipi

Baix Camp	Vilaplana	LA MUSSARA, CAP D'AVALL I PLANS D'EN PATXÓ	517,72	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Conca de Barberà	Espluga de Francolí	COMELLÀS	221,39	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Conca de Barberà	Espluga de Francolí	BOSC DEL COMÚ	206,66	Projecte d'Ordenació	14/11/57	5	Municipi
Conca de Barberà	Montblanc	PLANS I BARIDANA	779,32	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Conca de Barberà	Montblanc	BARIDANA I PLA DE LA TORRE	80,80	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Conca de Barberà	Pontils	EL QUER	555,02	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Conca de Barberà	Vimodó i Poblet	POBLET	2276,13	Revisió Ordenació	19/11/47	0	Generalitat de Catalunya
Priorat	Capçanes	LA VALL, EL COLLET, MAS D'EN CALAS, RICORB I i II	517,78	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Priorat	Cornudella de Montsant	MASIA DE MORERES	119,73	PTGMF	08/10/97	14	Privat amb conveni
Priorat	Morera de Montsant, la	LES MARTORELLES	168,65	Fitxa Tècnica			Generalitat de Catalunya
Priorat	Ulldemolins	FRAGRAU, AUBAGA, COLL DEL PRAT	240,92	Projecte d'Ordenació		20	Municipi
Baix Ebre	Paüls	COMUNS	1747,23	Projecte d'Ordenació	11/02/08	10	Municipi
Baix Ebre	Paüls	COMUNALS DE MONTS PROPIS	456,27	Projecte d'Ordenació	21/04/05	10	Municipi
Baix Ebre	Roquetes	COVA AVELLANES, MARTURI, CAMPASSOS	531,83	Projecte d'Ordenació	21/04/05	10	Municipi
Baix Ebre	Roquetes	COMUNAL D'OMBRIA DE CAMPASSOS	558,76	Projecte d'Ordenació	21/04/05	10	Municipi
Baix Ebre	Tivenys	COVA NEGRA, PEDRERA, SERRAMALA I QUINXÀ	3925,15	Projecte d'Ordenació	19/06/07	10	Municipi
Baix Ebre	Tortosa	BARRANC DEL REGATXOL, FIGUERASSES, FERRADURA I TALL NOU	607,25	Projecte d'Ordenació	14/03/05	10	Municipi
Baix Ebre	Tortosa	MOLA DE CATÍ	396,10	Projecte d'Ordenació	14/03/05	10	Municipi
Baix Ebre	Tortosa	BUINACA I FULLOLA	2733,85	Projecte d'Ordenació	14/03/05	10	Municipi
Montsià	Mas de Barberans	COMUNS DE MAS DE BARBERANS	3334,40	Projecte d'Ordenació	21/04/05	10	Municipi
Montsià	Sant Carles de la Ràpita	MATA-REDONA	460,16	PTGMF	11/02/08	10	Municipi
Montsià	Sénia, la	BARRANC DE VALLDEBOUS	1487,63	Projecte d'Ordenació	11/02/08	10	Municipi
Montsià	Sénia, la	REFALGUERÍ	1811,21	Projecte d'Ordenació	19/02/02	10	Generalitat de Catalunya
Ribera d'Ebre	Rasquera	COMUNS DE RASQUERA	1791,66	Projecte d'Ordenació	11/05/07	10	Municipi

Ribera d'Ebre	Riba-roja d'Ebre	BERRÚS	30,03	PTGMF	29/09/06	0	Generalitat de Catalunya
Ribera d'Ebre	Riba-roja d'Ebre	VALLSALADA	115,42	PTGMF	29/09/06	10	Generalitat de Catalunya
Ribera d'Ebre	Tivissa	FRIDES I FONTIT	393,56	Projecte d'Ordenació	29/09/06	10	Generalitat de Catalunya
Ribera d'Ebre	Tivissa	MANOU	287,33	Projecte d'Ordenació	29/09/06	10	Generalitat de Catalunya
Ribera d'Ebre	Tivissa	COMUNS DE LA VILA	4090,99	Projecte d'Ordenació	15/03/05	10	Municipi
Ribera d'Ebre	Tivissa	MAS ROJALS	106,96	PTGMF	05/09/06	10	Generalitat de Catalunya
Terra Alta	Arnes	EL PORT (CUP 5)	794,56	Projecte d'Ordenació			Municipi
Terra Alta	Fatarella, la	VALENCIANS I SANT FRANCESC	612,36	Projecte d'Ordenació	28/01/03	15	Municipi
Terra Alta	Horta de Sant Joan	EL PORT (CUP 6)	4405,70	Revisió Ordenació	07/01/08	10	Municipi

FONT: Superfície forestal pública ordenada per municipi. Catàleg de forests d'utilitat pública. DARP. Darrera actualització 19/05/2021.

De les dades consultades en aquesta taula sobre els boscos que es troben en el Camp de Tarragona veiem que per exemple en el cas del forest de Comellàs i Poblet aquest darrer mes de juny de 2021 s'ha aprovat el projecte d'ordenació d'aquests boscos que ha estat desenvolupant pel CTFC. Compta amb un pla d'accions forestals per aplicar durant els propers 15 anys que inclou l'aplicació dels principis de la silvicultura.

Part d'algunes d'aquestes finques també es troben incloses en el "*Projecte d'infraestructures estratègiques i bàsiques de prevenció d'incendis forestals del PPP T3 Massís de les Muntanyes de Prades-Bosc de Poblet*" (http://gencat.cat/agricultura/normativa/informacio_publica/pla-projecte-infraestructures-estrategiques-prevencio-incendis-massis-muntanyes-prades/projecte-infraestructures-estrategiques-basiques-prevencio-incendis-forestals-ppp-t3-massis-muntanyes-prades-bosc-poblet.pdf). El projecte es va redactar degut a la necessitat de gestionar d'una manera raonada el problema de grans incendis forestals que amenacen el massís de les Muntanyes de Prades i el bosc de Poblet.

El projecte inclou una molt bona caracterització del territori i disseny de les actuacions que es duran a terme en cada punt del territori analitzat per millorar les condicions del mateix i delimitar zones específiques de gestió en cas d'incendis.

Poder treballar conjuntament amb el desenvolupament i desplegament d'aquests i altres plans i projectes i saber en quin estat estan les altres finques de titularitat pública de la zona podria ser una bona manera de trobar finques on puguin pasturar els ramats actuals propers i fins i tot poder augmentar el nombre de caps o de pastors que es dediquen a la ramaderia

extensiva d'oví i cabrum en benefici del paisatge i la gestió del territori. Seria una molt bona manera de donar accés a finques, un dels problemes principals que tenen les persones que volen accedir a iniciar aquest tipus d'activitat ramadera.

2.2 | PRODUCCIÓ RAMDERA

El cens total d'oví a Catalunya mostra una disminució del 48% d'efectius entre el 1997 i el 2013. Entre el 2014 i el 2019 la disminució va ser del 5%, tenint actualment un cens total d'ovins de 504.491 caps. Veiem que el nombre de caps sembla que ha disminuït força, però en canvi el nombre d'explotacions ha augmentat lleugerament els darrers anys passant de 3.300 explotacions el 2008 a 3.521 explotacions el 2019.

El cens total de cabrum a Catalunya va patir una disminució del 4,8% d'efectius entre els anys 1997 i 2013. Entre el 2014 i el 2019, en canvi, el cens va augmentar un 16%. Aquest lleuger augment en el cens també es veu en el nombre d'explotacions, el qual augment de les 2.679 explotacions l'any 2008 a 2.847 explotacions el 2019.

Font: Històric del nombre d'explotacions d'oví a Catalunya entre 2008 i 2019. Estadístiques bàsiques oví i cabrum

Estructura de les explotacions d'OVÍ per demarcacions. (Dades 2019)

Demarcacions	Nre. Explotacions	Places	Capacitat Mitja
BARCELONA	1.025	309.576	302
GIRONA	1.114	226.789	204
TARRAGONA	431	152.515	354
LLEIDA	951	449.336	472
CATALUNYA	3.521	1.138.216	323

Font: Històric del nombre d'explotacions d'oví a Catalunya entre 2008 i 2019. Estadístiques bàsiques oví i cabrum.

Estructura de les explotacions de CABRUM per demarcacions (Dades 2019)

Demarcacions	Nre. Explotacions	Places	Capacitat mitja
BARCELONA	935	56.339	60
GIRONA	658	31.431	48
TARRAGONA	517	47.342	92
LLEIDA	737	65.673	89
CATALUNYA	2.847	200.785	71

Font: Estadístiques bàsiques oví i cabrum. Evolució a Catalunya

Concretament l'evolució del nombre d'explotacions i caps a la província de Tarragona es detalla a continuació, on es veu també que els processos que es donen a nivell Català són també presents en aquesta zona.

Any estudi	Explotacions (oví i cabrum)	OVÍ			CABRUM		
		Sementals	Femelles	Per sacrifici	Sementals	Femelles	Per sacrifici
2000	1.041	3.362	120.847	31.898	1.001	21.322	2.268
2005	720	2.593	116.602	67.801	894	18.068	3.835
2010	1070	1.531	52.117	21.039	1.030	22.148	4.200
2019	948	994	29.995	49.692	773	16.638	2.196

Font: Idescat. Evolució del nombre de caps i explotacions a la província de Tarragona.

De forma general podem afirmar que, a Catalunya menys de la meitat de les explotacions que es dediquen a la ramaderia ho fan en règim extensiu o semi-intensiu. El major nombre d'explotacions en extensiu són d'oví, seguides de les de boví i l'orientació predominant en totes les espècies és la reproducció per a la producció de carn.

Estructura del sector productor OVÍ I CABRUM del CAMP DE TARRAGONA (ST Tarragona).

Paràmetre	Dada	Font	Darrera actualització
OVÍ			
Explotacions actives d'oví, d'engreix	29	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives d'oví, reproducció carn	198	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives d'oví, reproducció llet	1	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives d'oví, mixtes	6	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives d'oví, TOTAL	234	Dades obertes DAAM	2020
Caps totals per explotació ovina (capacitat/explotacions)	156.107caps/234 explotacions = 667	Idescat. Caps bestiar oví i cabrum	2020
Reproductores oví (caps femelles)	120.847	Idescat. Caps bestiar oví i cabrum	2020
CABRUM			
Explotacions actives de cabrum, engreix	4	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives de cabrum, reproducció carn	70	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives de cabrum, reproducció llet	3	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives de cabrum, mixtes	6	Dades obertes DAAM	2020
Explotacions actives de cabrum, TOTAL	83	Dades obertes DAAM	2020
Caps totals per explotació caprina (cens/explotacions)	24.591 caps/ 83 explotacions= 296	Idescat. Caps bestiar oví i cabrum	2020
Reproductores cabrum (caps femelles)	21.322	Idescat. Caps bestiar oví i cabrum.	2020
SACRIFICI			
Sacrifici anual xais (Total Catalunya)	1.150.086	Idescat. Producció de carn	2019
Sacrifici anual cabrits (Total Catalunya)	114.578	Idescat. Producció de carn	2019
Pes mitjà canal xai	13,4 Kg		
Pes mitjà canal cabrit	4,5 Kg		

PRODUCCIÓ DE LLET			
Lliuraments llet crua ovella (mitjana prov. Tarragona)	0	FEGA	2020
Lliuraments llet crua de cabra (mitjana prov. Tarragona)	844.000 litres	FEGA	2020

Font: Dades obertes DAAM, idescat i Declaracions al FEGA de les darreres dades d'entregues de llet a compradors autoritzats. DARP

2.3 | RELLEU

El principal repte que han d'afrontar les zones rurals actualment és el despoblament progressiu que pateixen, especialment els pobles demogràficament més petits, que perden població en favor dels principals nuclis de serveis i capitals comarcals. Un dels factors més importants que intervenen en aquest procés de pèrdua poblacional, i que té una incidència causa-efecte-causa, és l'envelliment de la població i la consegüent manca de relleu generacional pels diferents sectors econòmics. La joventut marxa, les generacions més grans romanen i, a poc a poc, el dinamisme econòmic de la ruralitat més profunda es va apagant.

El **sector primari** és un dels sectors que més pateix aquesta situació i és dels que menys relleu generacional té. Altres sectors de l'economia rural també el pateixen de manera greu com son, per exemple, el petit comerç o l'atenció a les persones.

Segons l'Observatori del Món Rural, l'envelliment de la població rural major de 65 anys ha augmentat un 1,4% en els darrers 4 anys, un augment petit però constant que té una tendència a l'alça que no s'atura i que actualment se situa en un 21,4 % de la població. A més, el sobreenvelliment creix un 1,2% en el mateix període i se situa en un 20% de la població. Alhora, la població menor de 35 anys es manté amb una lleugera tendència a la baixa i no aconsegueix passar del 35% de la població, percentatge que disminueix molt si ens basem només en els municipis menys poblats.

En aquest sentit des d'ARCA durant l'any 2020 i 2021 s'han estat estudiant diferents índexs que poden ajudar a posar de manifest aquesta problemàtica a les diferents comarques. Per fer-los s'han agafat dades provinents de la DUN de persones físiques dels anys 2015 a 2019. Es tenen en compte el conjunt de les explotacions (agràries i ramaderes).

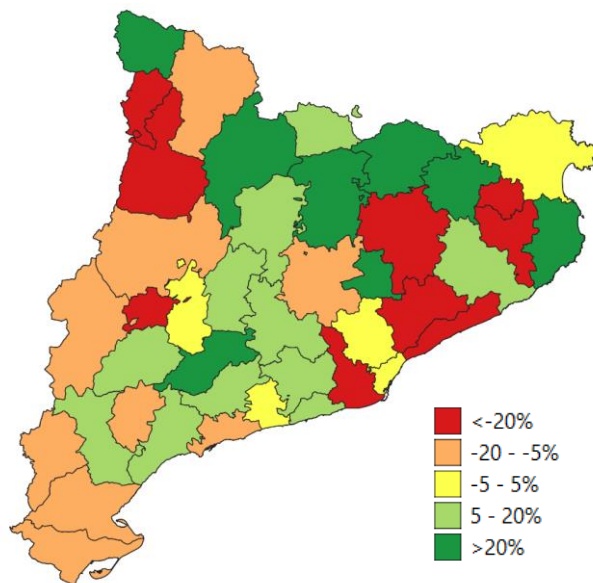
A continuació es mostren alguns resultats:

- Índex de recanvi:

$$\frac{\text{Nombre d'explotacions amb titular} < 35 \text{ anys}}{\text{Nombre d'explotacions amb titular} \geq 55 \text{ anys}} \times 100$$

Comarca	Índex de recanvi 2015	Índex de recanvi 2019	Evolució 2015-2019
Alt Camp	6,7	7,2	+7,2%
Baix Camp	2,7	2,9	+7,7%

Baix Ebre	5,4	5,1	-6,9%
Baix Penedès	4,8	4,8	-0,1%
Conca de Barberà	8,0	9,6	+20,3%
Montsià	8,6	7,3	-14,5%
Priorat	7,3	6,3	-14,0%
Ribera d'Ebre	4,8	5,2	+7,9%
Tarragonès	3,5	3,3	-5,8%
Terra Alta	9,7	8,9	-8,3%
CATALUNYA	7,4	7,2	-2,7%

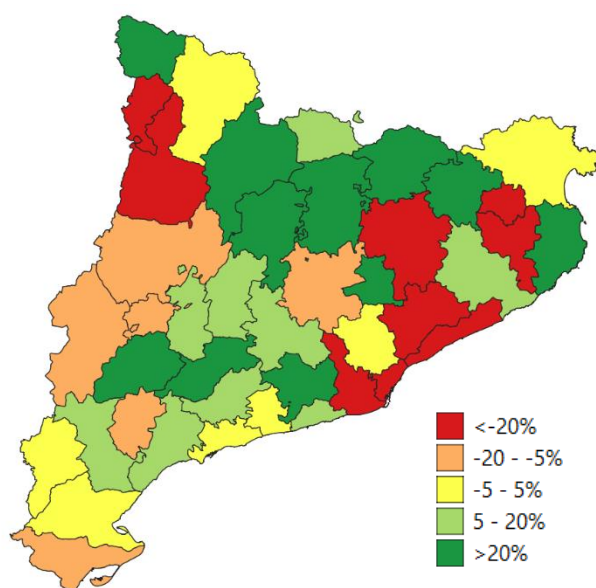
Segons aquestes dades de l'evolució entre 2015 i 2019, veiem que dues de les comarques del Camp de Tarragona amb més problemes per al relleu generacional, o amb menys explotacions agràries regentades per menors de 35 anys són el Priorat i la Terra Alta.

En color vermell i rosat veiem aquelles comarques en que el grau de relleu és menor. En color groc les comarques que es mantenen més o menys estancades i en colors verds les comarques que tenen uns millors índex de relleu agrari.

- Índex d'incorporació

$$\frac{\text{Nombre d'explotacions amb titular < 35 anys}}{\text{Nombre d'explotacions amb titular } \geq 35 \text{ anys}} \times 100$$

Comarca	Índex d'incorporació 2015	Índex d'incorporació 2019	Evolució 2015-2019
Alt Camp	4,7	5,2	+10,9%
Baix Camp	2,1	2,3	+11,8%
Baix Ebre	3,6	3,5	-3,7%
Baix Penedès	3,7	3,6	-2,9%
Conca de Barberà	5,7	6,9	+20,3%
Montsià	5,3	4,7	-11,3%
Priorat	4,7	4,2	-11,1%
Ribera d'Ebre	3,3	3,7	+11,1%
Tarragonès	2,7	2,5	-4,1%
Terra Alta	5,8	5,7	-1,1%
CATALUNYA	5,0	5,0	+0,8%

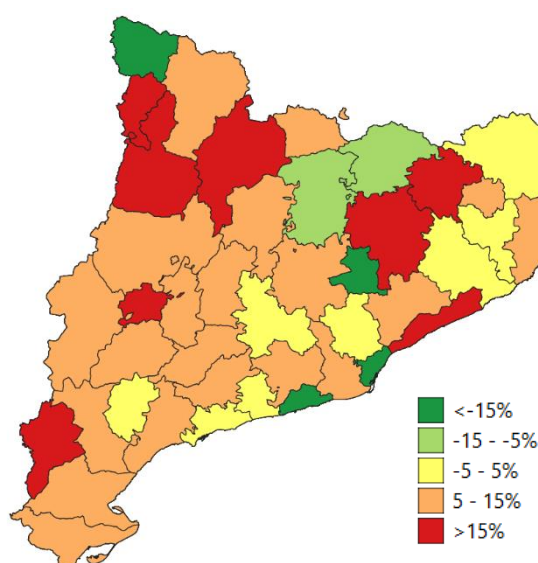
En el cas de les incorporacions de jove, mirant l'evolució entre els anys 2015 a 2019, veiem també com les dues comarques citades anteriorment, el Priorat i la Terra Alta, són les que tenen un índex d'incorporació de joves a explotacions agràries menor.

En colors vermells i rosats trobem aquelles comarques que presenten uns índex d'incorporació de joves que han disminuït respecte les incorporacions efectuades l'any 2015. En colors verds, aquelles comarques que a partir del 2015 han experimentat un augment de les incorporacions de jove.

- Índex de dependència senil agrària

$$\frac{\text{Nombre d'explotacions amb titular} \geq 65 \text{ anys}}{\text{Nombre d'explotacions amb titular} < 65 \text{ anys}} \times 100$$

Comarca	Índex de dependència senil agrari 2015	Índex de dependència senil agrari 2019	Evolució 2015-2019
Alt Camp	71,7	79,0	+10,1%
Baix Camp	96,4	110,3	+14,4%
Baix Ebre	65,6	70,0	+6,6%
Baix Penedès	99,1	99,3	+0,2%
Conca de Barberà	77,4	86,5	+11,7%
Montsià	53,5	56,8	+6,3%
Priorat	63,0	63,6	+0,9%
Ribera d'Ebre	72,1	80,6	+11,9%
Tarragonès	103,1	105,3	+2,2%
Terra Alta	40,2	46,4	+15,4%
CATALUNYA	67,2	73,5	+9,4%

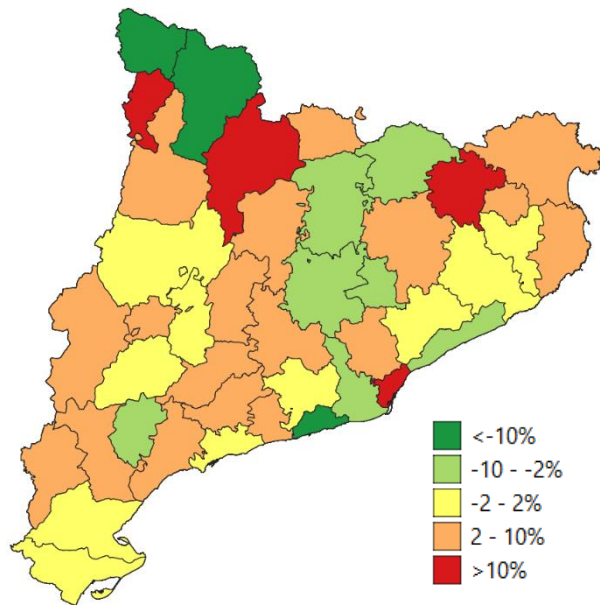
En aquesta taula i gràfic es mostren les dades de dependència senil, l'evolució des de 2015 a 2019, així doncs, les comarques del Camp de Tarragona amb una tendència més elevada a l'envelliment dels seus titulars són la Terra Alta, seguit del Baix Camp i la Conca de Barberà.

- Índex de sobreenvelliment agrari

$$\frac{\text{Nombre d'explotacions amb titular} \geq 65 \text{ anys}}{\text{Nombre d'explotacions amb titular} \geq 55 \text{ anys}} \times 100$$

Comarca	Índex de sobreenv. agrari 2015	Índex de sobreenv. agrari 2019	Evolució 2015-2019
Alt Camp	62,6	64,2	+2,6%
Baix Camp	65,4	67,5	+3,2%
Baix Ebre	61,9	62,2	+0,3%
Baix Penedès	67,5	69,5	+2,9%
Conca de Barberà	64,2	69,0	+7,4%

Montsià	59,2	59,1	-0,3%
Priorat	62,8	60,8	-3,25%
Ribera d'Ebre	63,0	65,5	+3,95%
Tarragonès	69,4	68,8	-0,95%
Terra Alta	50,6	51,8	+2,4%
CATALUNYA	62,2	63,2	+1,5%

En el cas del sobreenvelliment, i mirant l'evolució entre les dades del 2015 fins al 2019 veiem que les comarques del camp de Tarragona amb els titulars d'explotació que en els darrers anys tenen una edat més avançada trobem la Conca de Barberà i el Baix camp.

Algunes reflexions:

- En línies generals, les comarques del Pirineu, i especialment el Ripollès, el Pallars Sobirà i l'Aran, són les que, amb dades de 2019, presenten una millor situació en el conjunt dels 4 índexs calculats.
- Per contra, les comarques amb uns índexs més negatius es localitzen al sud i a Ponent, destacant especialment el Baix Camp, el Tarragonès, el Baix Penedès, la Segarra i el Pla d'Urgell
- Malgrat tot, els índexs calculats pel 2019 no són suficients per identificar les comarques amb una situació més crítica, sinó que s'han de contrastar amb l'evolució dels propis índexs durant els darrers anys, així com amb les xifres absolutes.

- De forma similar, hi ha comarques que malgrat presentar uns índexs relativament preocupants, sembla que tendeixen a millorar, com ara la Conca de Barberà (en termes de recanvi i incorporació) o el Priorat (en relació al sobreenvelliment agrari).
- Entre 2015 i 2019, l'índex de dependència senil agrari s'ha accentuat un 9,4%, mostrant una tendència negativa en 36 de les 42 comarques catalanes. Aquest és el veritable problema del sector: l'edat avançada d'una proporció molt important dels titulars d'explotacions

.En resum, tot i que les xifres d'agricultors joves i noves incorporacions siguin acceptables, encara són insuficients per contrarestar el progressiu envelliment del sector. Sembla ser, així, que la manca de relleu al camp català no ve tan determinat per una absència de noves incorporacions, sinó més aviat per l'elevat pes que representen els titulars d'edat avançada, l'efecte d'envelliment crònic i l'impacte que aquesta realitat pot tenir en un futur de 10 anys.

Nombre d'explotacions d'oví i cabrum per comarca i rang d'edat dels titulars:

Segons les dades recopilades a través de la DUN 2019 dels titulars persona física, s'agafen només aquells amb orientació productiva principal d'oví i cabrum i es classifiquen per comarca i segons l'edat de cadascun d'ells. El buidatge d'aquestes dades és el següent:

Edat (anys titular)	Baix camp	Alt Camp	Baix Penedès	Conca de Barberà	Priorat	Terra Alta	Baix Ebre	Ribera d'Ebre	Montsià	Tarragonès
Menys de 18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De 18 a 24	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De 25 a 30	0	0	0	0	0	1	0	2	0	1
De 31 a 35	2	3	0	1	0	0	1	0	0	1
De 36 a 40	0	0	0	0	0	0	4	1	1	0
De 41 a 45	0	0	1	0	0	0	1	2	1	0
De 46 a 50	0	0	1	1	0	2	1	3	2	0
De 51 a 55	1	0	0	1	1	2	2	2	2	1
De 56 a 60	2	0	0	1	0	0	1	2	1	0
De 61 a 65	2	1	0	0	1	1	1	1	1	0
De 66 a 70	0	1	0	0	0	1	1	2	1	1
De 71 a 75	0	0	1	0	0	0	1	2	0	0
De 76 a 80	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
De 81 a 85	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
De 86 a 90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	8	5	4	4	2	7	15	17	9	4

Font: Elaboració pròpia, dades DUN 2019.

Segons aquesta taula podem veure, doncs que la comarca que disposa de titulars més joves en oví i cabrum (i recordem, sempre parlant de titulars que són persona física) és el Baix camp. Una de les comarques amb els titulars d'explotació d'edat més elevada és el Baix Penedès, juntament amb el Baix Ebre.

De totes maneres, amb aquestes dades queda clar que la proporció de persones joves (de menys de 30 anys) que es dediquen al sector de l'oví i cabrum és molt pobre. Però això no només passa a les comarques de Tarragona, sinó que és un fet extensible a qualsevol altra comarca de Catalunya. En concret de ramaders del sector de l'oví i el cabrum menors de 30 anys en trobem un total de 5, d'un total de 75, això representa aproximadament el 6,7% dels ramaders persona física titulars.

2.4 | CADENA DE VALOR

La cadena de valor és un model teòric que serveix per descriure els processos que tenen lloc per lliurar un producte des de que es produeix fins que arriba a les persones consumidores. Cada activitat incorpora una part del valor associat al producte o servei final, així com una part del cost total. El valor que s'afegeix està determinat pel mercat.

Cada vegada és més clar que per tal de fer una bona gestió de l'explotació i la producció cal mirar més enllà de la pròpia activitat ramadera. Cal tenir en compte com es produeix, d'on venen els insums, quins farratges o cereal o pinso s'utilitza, etc. i també com arriba el producte resultant a la cadena de venda i distribució, quines característiques tenen els consumidors d'aquests productes, què demanda i quins valors li dona el producte.

El productor ja no només viu de com produir aquell producte, sinó també de com i de quina manera el fa arribar al consumidor final.

Entre els elements clau de la cadena de valor podem esmentar els següents:

- o Context institucional, normatiu, legal i empresarial (accés a les terres de pastura, restriccions en les llicències pels medicaments veterinaris, etiquetatge dels productes, etc.)
- o Nombre d'etapes que té la cadena, la relació entre els diferents agents que actuen en la cadena, concentració o atomització dels agents)
- o Dinàmiques de fixació de preus (els pastors no solen poder negociar el preu del seu producte)
- o Etc.

La producció ramadera és la primera baula de la cadena i, per tant, l'element clau de tot el procés destinat a la distribució de carn, aliments processats i lactis, que inclou nombroses etapes.

Els ramaders i ramaderes d'oví i cabrum tenen una distribució molt atomitzada i sovint amb escassa o nul·la organització, solen ser preu-acceptants (no tenen capacitat de negociació sobre el preu que perceben pels seus productes). Sovint el seu producte no està diferenciat i es ven conjuntament amb productes de ramaderia intensiva o fins i tot amb producte

procedent d'altres zones de fora de Catalunya, sense que en transcendeixin els beneficis mediambientals, socials que diferenciïn aquest tipus de ramaderia lligada al territori de la resta. La globalització ha abaratit el preu dels aliments, que en general no repercuteixen en el preu les externalitats ambientals negatives que es deriven de la seva producció.

La diferenciació del producte, l'escurçament de les cadenes de valor a través de la venda directa o aconseguint més valor afegit fent la transformació a la pròpia explotació, xoquen amb normatives sanitàries i de comercialització que no estan pensades per aquest tipus de produccions.

Poques explotacions són realment autosuficients ja que solen presentar una fora dependència d'insums externs principalment comprats per a l'alimentació del ramat.

Al camp de Tarragona, algunes de les explotacions d'oví i cabrum que fan venda directa i que disposen del segell de venda de proximitat són les següents:

Productor	Municipi	Comarca	Marca comercial
A. Torres, SCP	Sarral	Conca de Barberà	
EDUARD BALSELLS MARTÍNEZ	Querol	Alt Camp	
ANDREU BARTOLOME REGUE	Cornudella de Montsant	Priorat	
FRANCISCO CABEZAS MANJON	Reus	Baix Camp	
MONTSERRAT FARRES CASAS	Llorenç del Penedès	Baix Penedès	
GERMANS MARTORELL DULCET, SCP	La Febró	Baix Camp	
PAU GIL ESPELTA	Vandellós i l'Hospitalet de l'Infant	Baix Camp	
ELISEO PRIETO BARRULL	Ulldemolins	Priorat	
RAMADERIES DOMENECH SCP	Vimbodí	Conca de Barberà	RAMADERIES DOMENECH
ARNAU RECASENS SALVAT	Reus	Baix Camp	
VICENTE RODRIGUEZ DIAZ	Alforja	Baix Camp	

Font: Dades extretes de la base dades obertes del DARP. Productors que fan venda de proximitat de xai o cabrit

Tot i que en els darrers anys hi ha hagut una disminució dels costos de producció a preus constants, no ha estat suficient per compensar la pèrdua de valor de la producció agrària.

Aquesta pèrdua no ha estat assumida de forma igualitària pels diferents agents de la cadena de valor, actualment molt asimètrica. Així doncs, és la distribució la que major marge s'emporta

PREUS PERCEBUTS I PAGATS:

Paràmetre	Dada (€)	Font	Darrera actualització
Preu percebut mitjà OVÍ (€/Kg pes viu)			
Xais de 19 a 23 Kg	3,60	Llotja de Bellpuig	Set 17/2021
Xais de 23 a 25 Kg	3,35	Llotja Bellpuig	Set 17/2021
Xais de 25 a 27 Kg	3,15	Llotja de Bellpuig	Set 17/2021
Cabrit (fins a 5 Kg)	11,50	Full setmanal de conjuntura 1390 DARP	Abril 2021

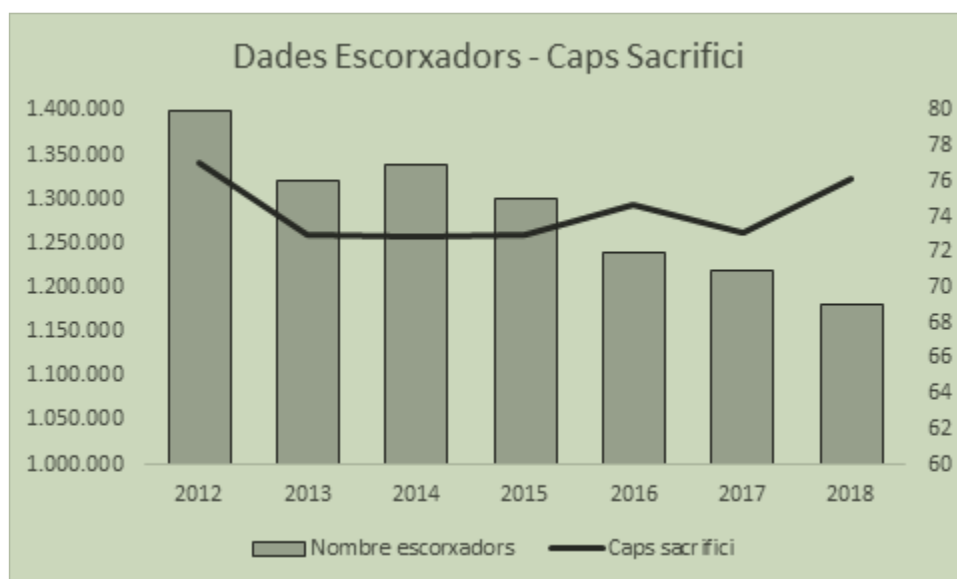
Per posar un exemple visual, en la següent taula podrem veure com evoluciona el preu de productors a consumidors, i que ens donarà una idea entre el preu en origen i en destí:

	Preu origen	Preu destí	Increment percentatge en destí	% rebut pel productor
Vedella de 1a A	3.79	16,18	326,9%	23,4%
Xai pasqual 1a	6.10	11,10	81,9%	55,0%
Porc 1a	1.46	5,29	262,3%	27,6%
Pollastre fresc	1.70	2,95	73,5%	57,6%
Conill de granja	3.03	5,27	73,8%	57,5%
Ous classe M	0.74	1,42	91,9%	52,1%

Font: Preus en origen i destí i percentatges rebuts al llarg de la cadena alimentària a l'Estat Espanyol (2015).

Si parlem dels escorxadors i les sales de desfer, tenim clar que són instal·lacions clau en la cadena de valor. Quan aquestes instal·lacions estan ben distribuïdes pel territori faciliten l'activitat de sacrifici i especejament per als ramaders i, per tant, la possibilitat de fer venda directa. En els casos en que hi ha dèficit d'aquestes infraestructures, generalment el ramader opta per vendre el seu producte a un tractant ja que la relació de cost/benefici d'arribar fins als escorxadors o sales de desfer llunyans és determinant per tancar el cicle.

Ens els darrers anys a Catalunya s'han anat tancant molts escorxadors artesans, de baixa capacitat i municipals, que donaven servei a les petites explotacions de la zona mentre que el volum de sacrifici s'ha mantingut constant.

Font: evolució dels establiments escorxadors d'oví de 2012 a 2018. DARPA

Actualment a la província de Tarragona trobem els següents escorxadors:

Escorxador	Municipi	Línies de sacrifici	UB sacrificades total/anyal
Ajuntament d'Alcover	Alcover	Oví/Cabrum/Porcí	137,35
Ajuntament de Batea	Batea	Oví/Cabrum/Porcí	87,2
Ajuntament de Cornudella de Montsant	Cornudella de Montsant	Oví/Cabrum/Porcí	94,15
Ajuntament de Pinell de Brai	El Pinell de Brai	Oví/Porcí	45,15
Ajuntament de Falset	Falset	Oví	16,8
Escorxador de Flix, SCP	Flix	Boví/Oví/Cabrum/Porcí	20,65
Ajuntament de Gandesa	Gandesa	Oví/Cabrum/Porcí	17,25
Ajuntament d'Horta de Sant Joan	Horta de Sant Joan	Oví/Cabrum	83,7
Ajuntament de la Fatarella	La Fatarella	Oví/Cabrum/Porcí	105,55
Ajuntament de La Galera	La Galera	Oví/Cabrum	379,85
Ajuntament de Palma d'Ebre	La Palma d'Ebre	Oví	44,2
Ajuntament de la Riera de Gaià	La Riera de Gaià	Oví/Cabrum	48,45

ANIME SCP	La Torre de l'Espanyol	Oví/Cabrum	73,2
Ajuntament de Miravet	Miravet	Oví/Cabrum	18,7
Ajuntament de Móra d'Ebre	Móra d'Ebre	Oví/Cabrum	27
Escorxador Baix Camp SA	Reus	Boví/equí/Oví	-
Ajuntament de Santa Coloma de Queralt	Santa Coloma de Queralt	Oví/Cabrum	17
Ajuntament de Santa Margarida de Montbui	Santa Margarida de Montbui	Oví/Cabrum	37,6
Ajuntament de Sarral	Sarral	Oví/Cabrum	49,05
Empresa mixta Escorxador de Tortosa SL	Tortosa	Porcí/Boví/equí/Oví	-

La província de Tarragona és una de les que disposa d'un percentatge més elevat d'escorxadors de baixa capacitat (d'aquests n'hi ha 16, que suposen el 33% del total). Així mateix també es disposa d'escorxadors més grans que realitzen sacrifici també de les espècies d'oví i cabrum com podria ser l'escorxador del Baix Camp, situat a Reus.

Tots els escorxadors fan sacrifici d'animals criats en condicions convencionals. Alguns escorxadors són mixtes i disposen de sistemes de separació eficients i correctes per tal de permetre el sacrifici d'animals criats en convencional i en ecològic.

Al camp de Tarragona només es disposa d'un escorxador que tingui certificada la línia de sacrifici ecològic, el de Cornudella de Montsant (al Priorat). Això fa que alguns dels ramaders que es troben inscrits al Consell Català de la Producció Agrària Ecològica i que criïn els seus animals seguint aquesta normativa trobin dificultats en vendre el seu producte final (la carn) com a ecològica si no passen prèviament per un escorxador i sala de desfer que disposin de certificació ecològica. És aquest un dels motius pels quals la ramaderia d'oví i cabrum ecològic no ha arrelat en algunes zones de la província de Tarragona (per exemple al Camp de Tarragona).

Escorxadors i sales d'especejament per províncies (2005-2020)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Barcelona	9	9	11	15	15	15	19	21	28	25	30	28	30	31	34	32
Girona	1	3	3	3	6	7	8	9	10	11	13	13	15	18	19	20
Lleida	10	11	12	14	13	14	14	15	17	17	17	20	21	20	19	18
Tarragona	3	3	3	3	3	3	4	3	2	5	6	7	7	6	6	6
Total	23	26	29	35	37	39	45	48	57	58	66	68	73	75	78	76

Font: Estadístiques CCPAE 2000-2020

Tal i com es veu en la taula, la província de Tarragona, tot i ser una de les províncies amb més escorxadors, és la que disposa de menys escorxadors i sales de desfer inscrites en ecològic.

La tendència és que aquests escorxadors petits vagin tancant per manca de rendibilitat econòmica, dificultats per complir amb el paquet d'higiene i també per manca de recolzament institucional.

Un exemple recent el tenim per exemple a l'escorxador de Flix, en que la gestió estava traspasada a un col·lectiu de carnisers que s'han anat jubilant. Fins abans de la pandèmia en quedaven només dos, un dels quals també s'ha jubilat i el que quedava veu més eficient comprar el producte ja especejat i tallat. Així doncs, de l'Ajuntament de Flix manifesten que des de fa mesos l'escorxador no té activitat i possiblement es doni de baixa properament o es busqui una alternativa com, per exemple, utilitzar-lo com a punt de recollida i especejament de carn de caça (ara mateix es troba en estudi aquesta opció).

Quan un escorxador municipal es tanca, al seu entorn es tanquen algunes explotacions ramaderes perquè els preus que paguen als compradors industrials o tractants per als animals són massa baixos per fer front a les despeses de l'explotació ramadera. Al seu torn solen tancar, també, petites carnisseries ja que no poden accedir a producte de qualitat que els permeti competir amb les grans superfícies. Amb això, es van empobrint les explotacions ramaderes, les carnisseries artesanals i el teixit productiu de les zones rurals.

Així doncs, si aquests establiments no existeixen o estan situats molt allunyats de les zones de producció, difícilment els productors puguin defensar el seu producte sense haver de dependre d'empreses terceres i de la gran distribució, que són els que s'emporten la part més gran dels ingressos en la indústria de l'alimentació.

Resumint, la venda directa a consumidor final, entenent que és la via de comercialització que més marge dona als ramaders, requereix de centres de sacrifici i de transformació que cal preservar i millorar.

Prescindir d'intermediaris és una de les millors estratègies per tal que el valor del producte es quedi en mans dels ramaders o productors primaris. Però també cal tenir molt en compte que la venda directa o en circuit curt comporta certa dedicació que pot comprometre la viabilitat social del projecte ramader, de la mateixa manera que no totes les persones que es dediquen al sector primari tenen voluntat, aptitud i actitud per fer-ho.

Un possible canal per fer augmentar la venda de proximitat reduint les hores de dedicació (sobretot en el repartiment a domicili) seria la **compra pública**. Una mesura relativament fàcil de posar en funcionament ja que implicaria prioritzar els productes de proximitat i ecològics.

En aquest sentit a Catalunya trobem algunes explotacions petites que tenen convenis amb escoles per tal de proveir-los d'aliments. Aquest fet topa directament amb les polítiques actuals de licitació de compra per a menjadors escolars, en que els petits productors i carnisseries locals d'entrada no hi tindrien cabuda.

Per aquest motiu, a les Illes Balears i al País Valencià ja s'està treballant en la redacció de guies i recomanacions per afavorir que les licitacions en els serveis de menjador escolar s'hi prioritzin criteris de sostenibilitat, producte local i de proximitat.

Alguns dels documents actuals són els següents:

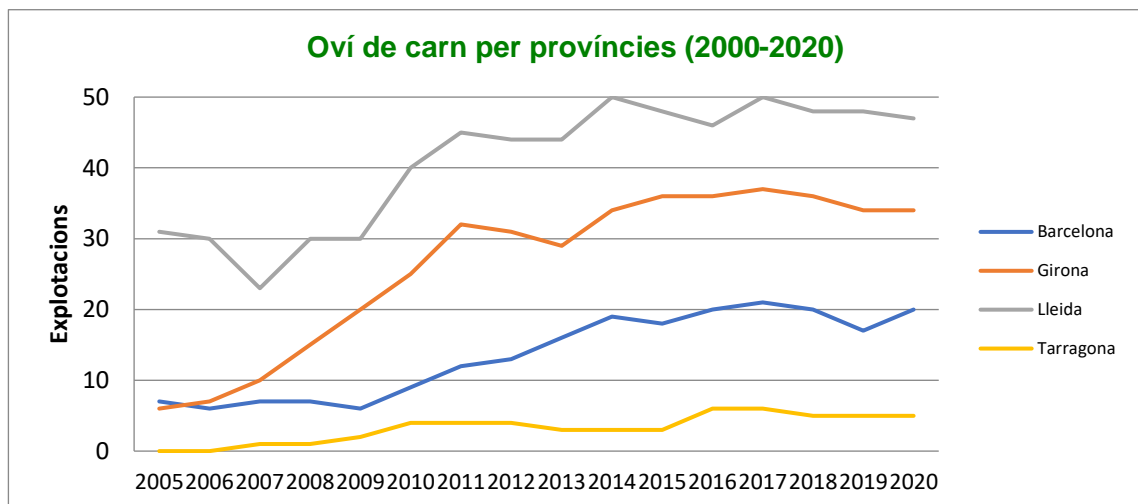
- Recomanacions per a la licitació del Servei de comedor escolar con criteris de sostenibilitat. (https://consellalimentari.org/wp-content/uploads/2020/10/Recomendaciones-para-la-la-licitacion-del-servicio-de-Comedores-Escolares-con-criterios-de-sostenibilidad_CAS.pdf)
- Criteris de justícia alimentària en la compra pública d'aliments. (https://justiciaalimentaria.org/sites/default/files/docs/guia_justicia_alimentaria_ok_mail.pdf)

Un altre sistema podria ser el treball conjunt entre diferents ramaders per temes de comercialització, distribució i logística conjunta.

Pel que fa a explotacions inscrites en producció ecològica veiem que l'evolució en els darrers anys ha estat la següent:

Oví de carn per províncies (2005-2020):

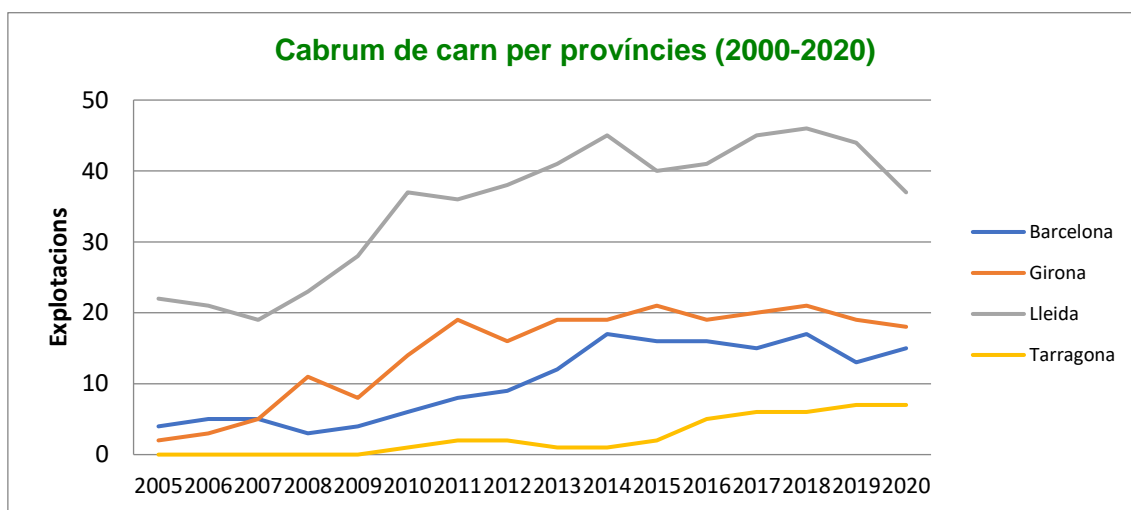
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Barcelona	7	6	7	7	6	9	12	13	16	19	18	20	21	20	17	20
Girona	6	7	10	15	20	25	32	31	29	34	36	36	37	36	34	34
Lleida	31	30	23	30	30	40	45	44	44	50	48	46	50	48	48	47
Tarragona	0	0	1	1	2	4	4	4	3	3	3	6	6	5	5	5
Total	44	43	41	53	58	78	93	92	92	106	105	108	114	109	104	106

Font: Estadístiques CCPAE 2000-2020

Cabrum de carn per províncies (2005-2020):

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Barcelona	4	5	5	3	4	6	8	9	12	17	16	16	15	17	13	15
Girona	2	3	5	11	8	14	19	16	19	19	21	19	20	21	19	18
Lleida	22	21	19	23	28	37	36	38	41	45	40	41	45	46	44	37
Tarragona	0	0	0	0	0	1	2	2	1	1	2	5	6	6	7	7
Total	28	29	29	37	40	58	65	65	73	82	79	81	86	90	83	77

Font: Estadístiques CCPAE 2000-2020

Si ens fixem en el detall concret per comarca treballant amb les dades que consten a la guia d'operadors inscrits al CCPAE veiem que:

Comarca	Montsià	Baix Ebre	Ribera Ebre	Terra Alta	Priorat	Baix Camp	Tarragonès	Alt Camp	Conca Barberà	Baix Penedès
Nombre explotacions oví i cabrum	2	0	2	2	1	1	1	1	1	0

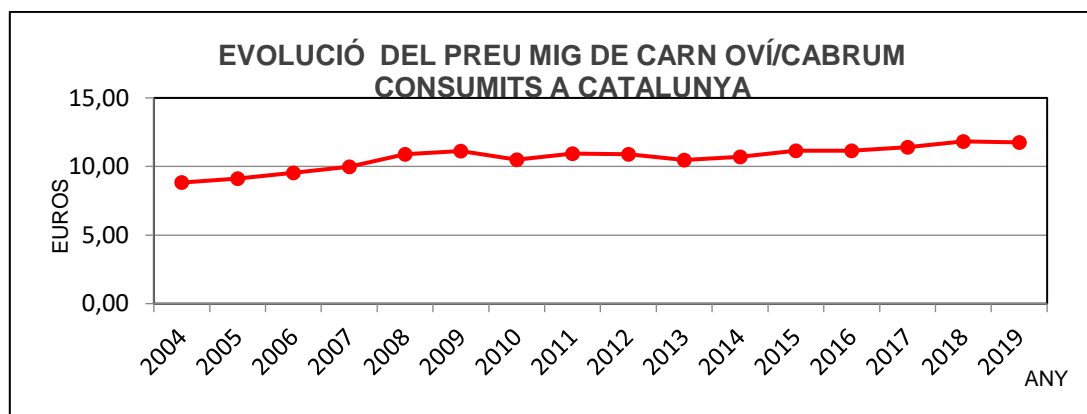
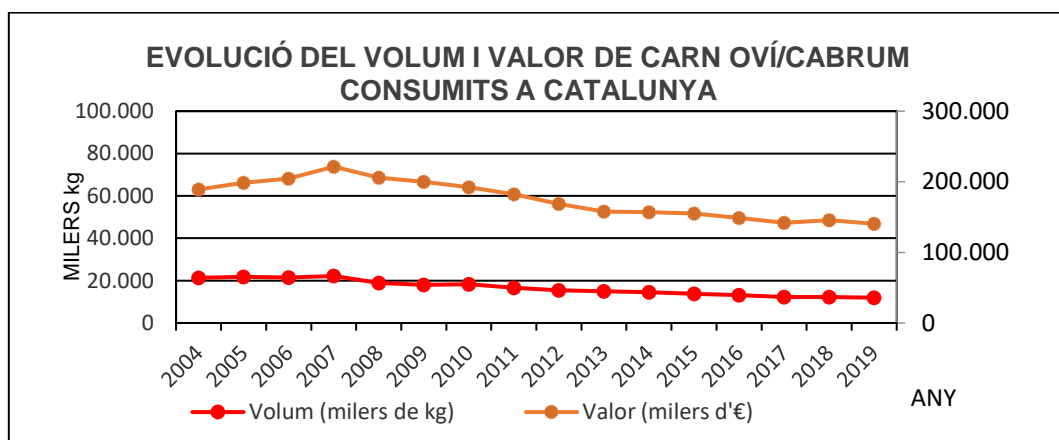
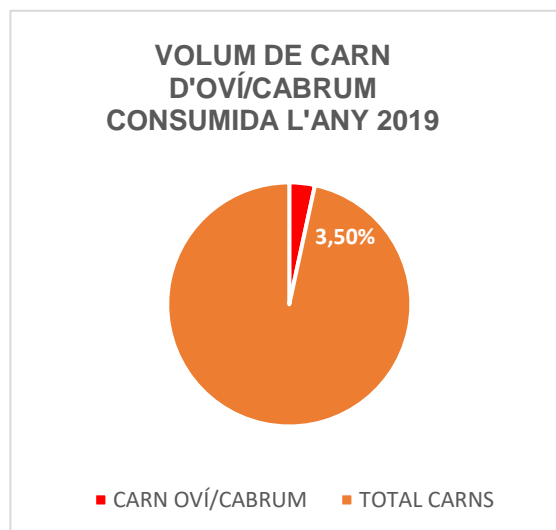
Un dels darrers passos en la cadena de valor del producte és el consum d'aquests. En el cas del consum de carn de xai i derivats, podem veure com en els darrers anys també hi ha hagut un fort decreixement en el consum sobretot a les llars catalanes.

El consum de carn de xai i cabrit representa només el 3,5% del total de carns consumides.

La carn de xai i cabrit sovint s'associa a festes (Pasqua, Nadal, etc.) o a barbacoes a l'aire lliure.

Evolució del consum de carn de xai/cabrit a les llars catalanes

Anualitat	Consum per càpita (kg)	Preu mig (€/kg)	Despesa per càpita (€)
2004	3,60	8,83	31,77
2005	3,54	9,11	32,21
2006	3,44	9,53	32,86
2007	3,49	9,98	34,98
2008	2,87	10,89	31,07
2009	2,67	11,12	29,68
2010	2,62	10,50	27,46
2011	2,38	10,94	26,00
2012	2,23	10,89	24,32
2013	2,20	10,48	23,17
2014	2,20	10,71	23,77
2015	2,08	11,15	23,41
2016	1,79	11,14	20,21
2017	1,71	11,41	19,75
2018	1,75	11,83	20,68
2019	1,67	11,77	19,64

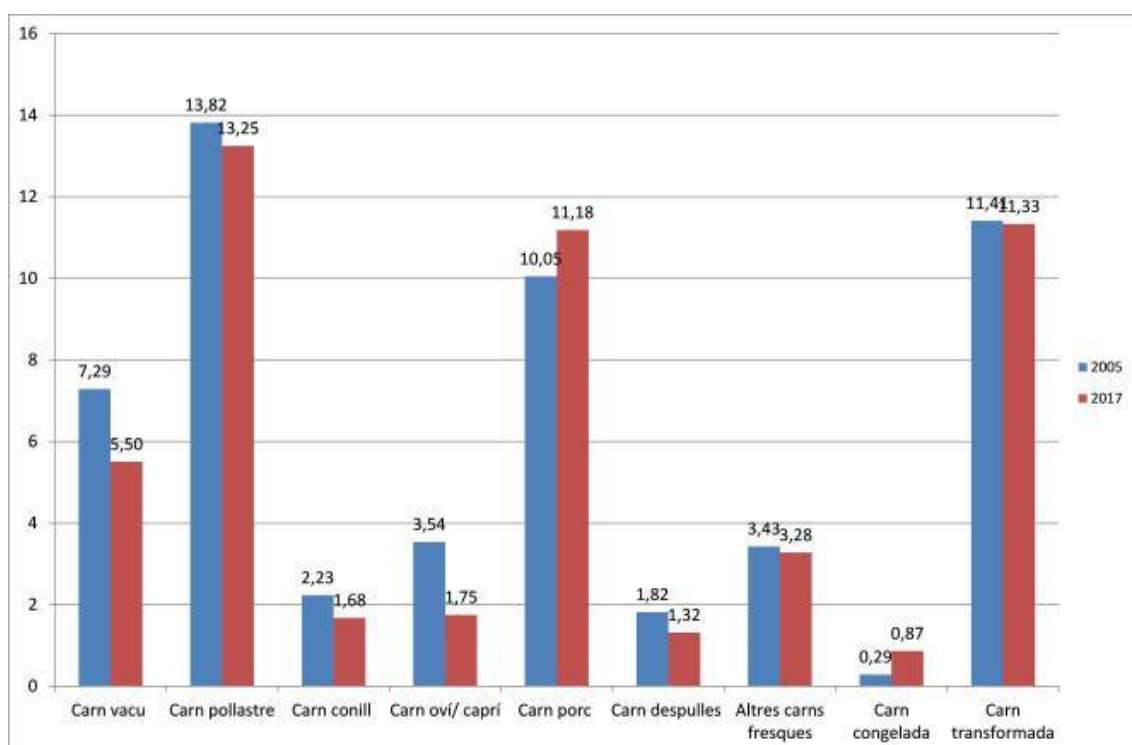
Font: Estadístiques bàsiques, dades oví i cabrum. Evolució a Catalunya

Tal i com es veu en les taules i gràfics anteriors, el consum de carn ha disminuït molt en els darrers 15 anys passant d'un consum per càpita de 3,60 Kg de carn de xai/cabrit l'any 2004 a un consum d'1,67 Kg el 2019. Igualment també percebem forts canvis en el preu que paga el consumidor per aquest producte.

La tendència actual en molts perfils de famílies és la reducció del consum de carn. La majoria de famílies es limiten a la compra i consum de carn de pollastre i porcí que són les més senzilles de cuinar, de les quals se'n poden fer molts tipus d'elaborats amb la seva carn i són més accessibles per a tot tipus de butxaques.

Però és important saber quins tipus d'explotacions hi ha darrere d'aquest tipus de carn, sovint explotacions fortament intensives que depenen totalment de pinsos amb ingredients procedents de tercers països, amb unes condicions de benestar dels animals pobres, deslligades completament del seu entorn natural (els animals no pasturen, ni aprofiten l'entorn de que disposen) i generen gran quantitat de dejeccions ramaderes que cal aplicar als camps de cultiu propers ajudant a continuar contaminant els aqüífers.

Segons aquesta taula de comparació del consum de carn a Catalunya els anys 2015 i 2017 veiem que en el cas de la carn d'oví i cabrum va suposar una davallada del 24,5%. Va disminuir el consum de tots els tipus de carn a excepció de la carn de porc.

Font: taula feta a partir de les dades del DARP/MAPAMA. Evolució del consum alimentari a Catalunya entre els darrers dotze anys (2005-2017).

Tal com s'ha vist en aquesta diagnosi són moltes les peces que cal organitzar per tal que el sector de l'oví i cabrum pugui desenvolupar bé les seves activitats de ramaderia: poder disposar de terres on pasturar, tenir infraestructures properes per al moment del sacrifici o la transformació, no dependre d'insums externs, portar un cert control dels costos de producció, etc.

Per tal de poder conèixer de primera mà el sector oví i cabrum, sobretot a les comarques del Camp de Tarragona s'han realitzat algunes entrevistes a ramaders de la zona, les quals es desglossen en el següent apartat.

2.5 | PROMOCIÓ DE LA CARN DE XAI I CABRIT

La promoció de la carn de xai i cabrit es manifesta com una assignatura pendent dins el sector.

En els darrers anys hi ha hagut diferents iniciatives procedents tant d'organismes públics com d'entitats més privades per tal de donar a conèixer el producte, la seva qualitat, nous talls i peces i elaborats per facilitar la cuina als consumidors i fins i tot receptaris.

Totes aquestes iniciatives busquen el reconeixement social del sector i la valorització de la carn de xai.

En aquest apartat es farà un breu resum de les diferents propostes de promoció del producte que s'han esdevingut en els darrers anys.

1.- DESCOBREIX EL XAI I LA SEVA CUINA

Des del **Departament d'Agricultura**, ja des de l'any 2013 i 2014 es va promoure una campanya dins el *Pla de recuperació del sector oví i cabrum*. Es va promoure una campanya anomenada "DESCOBREIX EL XAI I LA SEVA CUINA" (http://agricultura.gencat.cat/web/.content/04-alimentacio/promocio-carn-xai/documents/fitxers_binaris/descobreix-xai-cuina-fundacio-alicia.pdf) que donava a conèixer les seves qualitats sensorials, nutricionals i gastronòmiques.

BISTEC A LA PLANXA AMB PA AMB TOMAQUET
CARN DE LA COXA (TALLS PLATJA, ESCALPINS)

FRICANDÓ DE XAI
CARN DE LA COXA (TALLS PINE, ESCALPINS)

XURRASCÓ A LA PLANXA AMB ESCALIVADA
TIRA DE COSTELLA (CENYER)

BROQUETA DE XAI AMB PERA I CEBA TENDRA
CARN DE LA COXA (CANYO)

SALTAT DE XAI AMB VERDURES I FIDEUS D'ARRÓS
CARN DE LA COXA (TALLS)

BRAÓ AMB MARINADA DE PEBRE VERMELL DOLÇ I VI BLANC
BRAÓ OBERT

INGREDIENTS PER A 2 PAX:

ELABORACIÓ:

OBSERVACIONS:

En aquest sentit, es van realitzar jornades tècniques adreçades als prescriptors de carn d'oví, carnisseres i cansaladers-xarcuters, per tal de donar-los a conèixer noves maneres d'especejar les canals d'oví per tal de treure'n una millor rendibilitat i, a la vegada, puguin recomanar noves presentacions i formes de cuinar-la als seus clients.

També es va editar un tríptic informatiu per donar a conèixer les característiques de la carn d'oví al consumidor, en la qual s'han incorporat un receptari que inclou receptes a partir d'una sèrie de talls que es proposen en el mateix tríptic, per tal de fer una cuina ràpida, fàcil, gustosa i saludable dirigida al sector més jove de consumidors.

QUINS TIPUS DE TALL
ELS DE SEMPRE

ALGUNES DE NOUS
JA ELS HAS PROVAT?

UN COP L'HAS COMPRAT

UN COP A LA SETMANA

ATREVETEIX-TE AMB...

SABIES QUE...

DESCOBREIX EL XAI I LA SEVA CUINA

BONA SALUDABLE FACIL

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural

www.gencat.cat/ovinostris

AMB COL·LABORACIÓ DE:
www.elsai.cat
FUNDACIÓ OVICIS DE LA CARN

Es va editar també un pòster per exposar a les botigues.

Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural: Europa inverteix en les zones rurals

2.- CAMPANYES D'INTEROVIC

o "SABOROSA I SOSTENIBLE"

El juny del 2021 des d'Interovic (la organització interprofessional d'oví i cabrum de carn) va posar en funcionament la campanya amb el lema "Saborosa i sostenible".

Amb més de 3.000 anys de tradició, el pasturatge ha demostrat al llarg de la història que consumir carn de xai, llet i cabrit és sostenible i a més és saludable i saborós. Gràcies a la seva forma de

producció natural, a dia d'avui les nostres cans seguixien reafirmant-se com a l'opció perfecta per aquells que busquen un producte succulent, amb un gust únic i que contribueixi a conservar el medi ambient a llarg termini.

En un context actual on els consumidors busquen cada vegada més aliments amb valors ètics, la ramaderia reitera els seus beneficis socioeconòmics i ambientals a través del seu impacte en els territoris i paisatges. Darrere d'aquests productes carnis de qualitat hi ha un sector que ajuda a revifar el madi rural, fomentar la biodiversitat i prevenir incendis.

Enllaç al vídeo promocional: <https://www.youtube.com/watch?v=1o7cxo8iMmw&t=1s>

o "MÉS A PROP ÉS MILLOR"

L'objectiu de la campanya va ser mostrar perquè consumir carn de xai, cabrit i lletó d'origen nacional és millor que consumir carn importada. La carn d'origen nacional és un producte produït al país, que garanteix al consumidor final unes característiques organolèptiques òptimes entre les quals destaquen que el producte és molt més fresc, que es conserva més temps i que és més fresca al moment de ser consumida.

Posa de manifest també que aquesta carn és molt recomanada en dietes saludables pel fet que és una font de proteïnes, vitamines B6 i B12, ser una font de potassi, niacina, seleni, fòsfor i zinc.

Pàgina web: <http://mascercaesmejor.es/>

Vídeo promocional: https://www.youtube.com/watch?v=XffNEK_F4&t=10s

3.- GREMI DE CARNISSERS I XARCUTERS ARTESANS DE LES COMARQUES GIRONINES

Des del Gremi de Carnissers i xarcuters artesans de les comarques Gironines es va treballar, recolzats pel sector de ramaders i algunes institucions polítiques, en la fomació, promoció i innovació de la carn de xai.

Gràcies a una campanya interna del gremi, es va aconseguir recollir més de 40 elaboracions que trencaven amb el tòpic que la carn de xai només es fa servir per fer costelles a la brasa.

Es van ediar aquestes fitxes i cartells que es

van repartir a través de les carnisseries de la comarca.

Alguns exemples de receptes i fitxes són els següents:

Espatlla de xai a baixa temperatura

del Mestre Artesà Joan Allu

Elaboració:

1. Escollir unes espatlles d'un xai de llet, fantàstic.
2. Desossar-les treiem la pala.
3. Marquem un tall a la part tova de l'espàtlla, abans de junt del braça.
4. Treiem l'os que queda al tou d'espàtlla, sense obrir-la.
5. Guardem els braços, per fer-los ben rostits.
6. Donem forma a les espatlles. Salpebrem. Les posem en una safata de forn, no guine alta. Escalfem el forn a 220 graus. En sec.
7. Les ruïem amb oli d'oliva. Les deixem daurar. Les tornem a ruïar, però aquesta vegada amb brandi, o amb qualsevol oli. Deixem daurar 5 minuts més.
8. Rehedem fins arriba a temperatura per a poder-les envasar. Deixem refredar els sucus que han quedat a la safata. Desgrassem. Afegim una culerada d'aquest a cadascuna de les bosses. Les envasem amb bossa de cocción retracteda, tot ajustant les bosses a la mida de les espatlles.
9. Posem el forn amb vapor. Temperatura 80 graus. Sis hores de cocción. Podem baixar la temperatura a 76 graus i pujar temps a 9 hores. No és aconsellable baixar d'aquest darrera temperatura. Deixem refredar. Millor a l'abastidor de temperatura. Aquest producte, tindrà una conservació de més de tres mesos, doncs amb la cocción a més de 78 graus haurem aconseguït una pasteurització molt bona.

Consells per als clients:

Treure de la bossa. Deixar a temperatura ambient, com a mínim dues hores. Posar en una safata i daurar fins aconseguir una pell ben cruïent. (240 graus. Sec) Acompanyar amb qualsevol verdura, fins i tot unes bones patates "PANADERA" amb un toc d'all i oli. És molt bona, escalfada com abans. La desflem i pel damunt hi afegim el suc que hem tret de la bossa.

Gremi de Carnissers i Xarcuters Artesans de les comarques gironines

Croquetes de xai

del Mestre Artesà Alimentari Carnisser-Xarcuter Toni Vila

Ingredients:

- 2 colls de xai, pits i si tens braons
- 6 puntes de xai
- 6 tomates de pera
- 3 cebes
- oli
- conyac
- vi negre o blanc

BEIXAMEL (per kg de carn de xai)

- 1.100 g. suc del rostit
- 0.425g. de farina
- 2.00 l. De llet

Elaboració:

Primer a la cassola rostitarem el xai i flamejarem amb conyac (flamejar amb conyac és opcional). I afegim la ceba tallada i la tomata sencera sense pela i posem el vi per tal de desgrasar la cassola i ho acabo de posar a la safata i al forn. Primer a 115º i cor producte 90 i quan el tinc a 90º unes 2 hores programa nocturn a 90º que es coga lentament. Si no tenim el forn ho fem a la cassola a foc lent i ben cuit Tot seguit triem la carn i la piquem. Amb el suc del rostit, tomata i ceba ho triturem amb el pimer i ho reservem.

la beixamel: escalfem el suc que hem reservat del rostit i hi posem la farina i quan la farina ja estigui rossa i posem la llet (millor que ja estigui calenta), sal pebre, (si es fa molta beixamel el pimer es ideal per que no surtin grumolls) un cop la beixamel comenci a esser espessa i posem el xai i ho triturem amb el pimer per tal de donar una textura més fina. deixem que bulli.

Formem el foc i ho posem a refredar a la nevera amb les plagues gastronòmiques o amb cubells.

Un cop ben fredes ja es poden anar per fer

per formar la croqueta: (pa torrat, ou i farina) Primer de tot anem fent les porcions amb forma de croqueta d'uns 25gr aprox. i ho passem per la farina, després per l'ou i per últim per el pa torrat

Consells per al carnisser:

- En el cas que es vulguin fer molts quiles de croquetes (15 o 20kg) un cop tenim la massa preparada i refredada, la podem posar a l'embotidora de botifarres i després només s'ha de tallar a la mida que es volen fer les croquetes.
- Les croquetes es poden vendre al taulell un cop acabades de fer o bé congelades. Acabades de fer tenen una caducitat de 2 o 3 dies.

Consells per als clients:

- Passar per la fregidora amb oli calent.

Gremi de Carnissers i Xarcuters Artesans de les comarques gironines

4.- AL TEU GUST, ALIMENTS DEL PALLARS

"AL TEU GUST", és un programa de dinamització i suport al sector agroalimentari del Pallars Jussà.

Els principis que guien el programa són la preservació de la cultura agroalimentària i gastronòmica de muntanya, el compromís amb el territori i les persones que hi viuen i la cooperació entre empreses i administracions.

Treballa en tres àmbits estratègics que són: el suport a l'empresa (amb activitats d'acompanyament i millora de les competències empresarials), la cooperació i xarxa (crear sinèrgies per potenciar la gastronomia pallaresa) i la promoció del sector agroalimentari (difusió i calorització del llegat agroalimentari).

És en aquest darrer àmbit que s'han desenvolupat diferents accions una de les quals ha estat la organització, durant l'abril del 2021, de formació a restauradors per la promoció de la carn de xai del Pallars en la qual hi van participar més de 30 professionals de la zona. Es va treballar en diferents tipus de tall, elaboracions i receptes com mandonguilles, broquetes, hamburgueses, etc.

5.- RAMATS DE FOC (FUNDACIÓ PAU COSTA)

RAMATS DE FOC és un projecte liderat per la Fundació Pau Costa que posa en comú tots els agents públics i privats interessats en la continuïtat de la pastura fent convergir les seves necessitats, articulant una cadena de producció i consum d'aliments procedents dels ramats participants que aporten com a valor afegit la prevenció d'incendis en àrees forestals estratègiques (definides per Bombers i/o enginyers forestals del Departament d'Agricultura).

La idea base del projecte és que aquell ramader que contribueix amb la pastura del seu ramat a mantenir els espais que l'administració pública gestiona per l'extinció d'incendis, tingui un reconeixement en forma de visibilització de la seva tasca i la valorització del seu producte que li compensi l'esforç que fa, tant en el manteniment dels paisatges com en contribuir a que l'administració sigui més eficient en el manteniment d'aquestes infraestructures estratègiques contra els grans incendis forestals. Això es tradueix en un distintiu, "Ramats de foc", dels productes d'aquells ramats que mantenen els espais planificats des de l'administració com a interessants per gestionar els grans incendis forestals.

Amb Ramats de Foc, els pastors participants introdueixen els seus ramats en zones forestals amb uns objectius de control del sotabosc, és a dir de manteniment del creixement anual de la vegetació.

Ramats de Foc treballa per donar valor afegit als productes de les explotacions participants mitjançant el distintiu que certifica el suport al control del risc d'incendi efectuat pels ramats. El Gremi de carnisseres i xarcuters artesans de Girona participa al projecte motivant als seus agremiats a formar part de la xarxa d'establiments que comercialitza producte Ramats de Foc. A part, una xarxa creixent de restaurants aposta per introduir producte Ramats de Foc a les seves cartes. Els establiments, carnisseries i restaurants, expliquen als consumidors que menjar els productes gastronòmics de Ramats de Foc és una acció directa de reducció del risc d'incendis.

Agents implicats

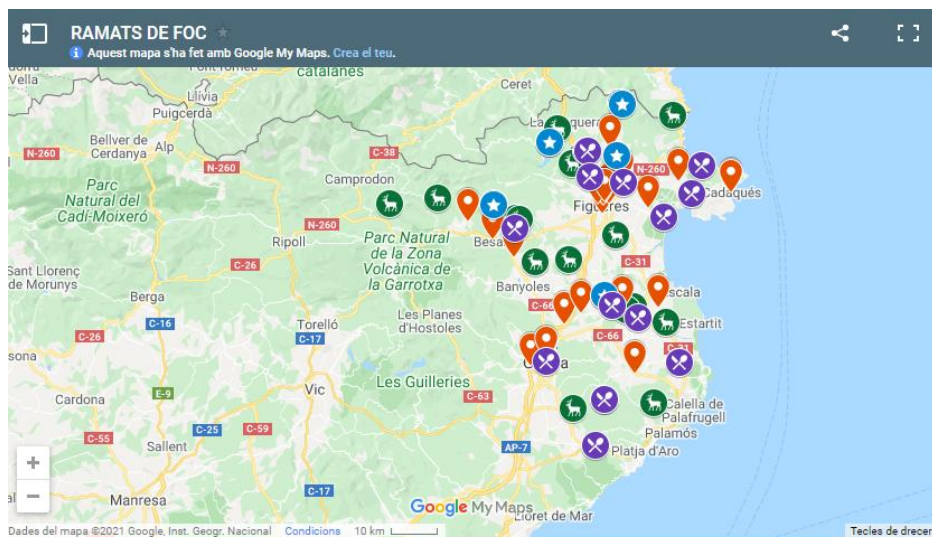
El projecte cerca aconseguir una massa forestal més resistent al foc i afavorir la continuïtat de l'activitat ramadera al territori, per la seva doble tasca alimentària i paisatgística. D'aquí la importància d'enfortir el vincle entre cossos de gestió d'incendis, pastors i ramaders i carnisseries locals o restaurants.

- ✓ **Els cossos de gestió d'incendis** identifiquen les zones estratègiques i descriuen quins resultats s'espera obtenir mitjançant el pasturatge, per tal que siguin zones efectives en el canvi del comportament del foc.
- ✓ **Les explotacions de ramaderia extensiva** pasturen amb els seus caps de bestiar (cabrum, oví o boví) les zones estratègiques mantenint el creixement anual de la vegetació.
- ✓ **Els /les propietaris/es forestals** autoritzen la pastura dels ramats en les seves finques, i en alguns casos la construcció de tancats mòbils o fixes.

- ✓ **Les carnisseries i restaurants** comercialitzen els productes dels ramats (carn i/o làctics) sota el distintiu Ramats de Foc, tot explicant als clients el valor afegit d'aquests productes.
- ✓ **Els/les consumidors/es** finals esdevenen part de la lluita contra els incendis mitjançant el consum habitual de productes de Ramats de Foc, i garanteixen la continuïtat de la ramaderia de pastura als nostres boscos.

Altres agents que participen del projecte són: escorxadors, veterinaris, agents rurals, ADFs, etc.

El projecte disposa de la seva pròpia pàgina web (<https://www.ramatsdefoc.org/ca/>) on s'hi troba una descripció del projecte, un mapa amb les explotacions, restaurants i altres establiments que formen part del projecte i també d'un catàleg de productors i productores que formen part del Projecte on s'explica la seva història, vinculació amb el projecte i productes comercialitzats sota aquesta marca.

6.- ESTUDIS DE QUALITAT DE LA CARN DE XAI I CABRIT

Tradicionalment, el consum de carn s'associava a dietes d'alt contingut en greix. Aquesta creença ha arribat desvirtuada al consumidor que a vegades ha considerat el consum d'aquestes carns incompatible amb una dieta equilibrada i sana – opinió en part reforçada per altres qüestions que apareixen esporàdicament en els mitjans de comunicació, moltes vegades plantejades sense el degut rigor tècnic ni científic-.

Actualment, però, els científics, metges, nutricionistes i dietistes promouen una dieta que contingui tots els nutrients necessaris per al correcte funcionament de l'organisme. I, sota la premissa de que cap aliment els conté tots per si sol, s'indica que per tenir una dieta sana i equilibrada s'han de consumir tots els grups d'aliments: cereals, fruites, hortalisses, olis, lactis, carns, etc. Tant és així, que actualment ja no es potencia l'increment del consum de determinats aliments en detriment d'uns altres, sinó que prevalgui la qualitat nutricional en les eleccions de consum.

Sortosament, cada vegada se senten més veus d'experts que insisteixen que l'important és menjar de tot, fer-ho de forma moderada per a evitar l'obesitat, i aportar la quantitat de proteïnes i energia necessària per al correcte funcionament de l'organisme.

Respecte a la qualitat dels aliments, existeixen diferències nutricionals segons l'origen, varietat, costums culturals en el maneig, preparació, etc. Per això, és important que cada territori tingui les seves pròpies taules de composició d'aliments i que aquests s'analitzin tenint en compte les seves característiques diferencials.

Fins fa poc temps, les carns de xai i cabrit produïdes a l'Estat espanyol no comptaven amb un estudi nutricional propi i, per tant, metges i professionals de la nutrició recorrien a taules nutricionals elaborades en altres països per a tenir referències sobre el valor nutricional d'aquestes carns.

A partir de l'entrada en vigor dels Reglaments 1924/2006 i les seves modificacions, i el Reglament 432/2012, es poden estudiar les declaracions nutricionals i saludables d'un aliment i sol·licitar que aquestes apareguin en el seu etiquetatge. Això proporciona al consumidor informació important per a la seva dieta, proveeix al producte d'un nou valor afegit i facilita al productor una nova eina de comunicació amb el client.

L'any 2018, gràcies als fons econòmics del propi sector, INTEROVIC va encarregar un estudi nutricional als centres de recerca Cicytex-Sipa i IA per a obtenir dades actualitzades del valor nutricional de les carns de xai i cabrit produïdes a l'Estat espanyol.

La Interprofessional va promoure aquest estudi en detectar que les taules que s'utilitzaven a l'Estat espanyol estaven elaborades a partir d'animals procedents de països anglosaxons, que es caracteritzen per ser més grans i per tenir majors nivells de greix.

L'estudi, promogut per INTEROVIC, mostra una important millora en els nivells de colesterol, àcids grassos i vitamines de les persones analitzades. D'altra banda, ha permès definir els percentatges i valors nutricionals actuals de la carn de xai i cabrit produïda a l'Estat espanyol.

Així doncs, l'estudi conclou que el consum de carn de xai i cabrit produït a l'Estat espanyol és una opció saludable que aporta avantatges nutricionals per a l'ésser humà: les proteïnes, contribueixen a l'augment i conservació dels músculs i són necessàries per al creixement i desenvolupament normals dels ossos en els nens; La niacina (B3), ajuda a disminuir el cansament i la fatiga. La vitamina B6, contribueix al funcionament normal del sistema immunitari. La vitamina B12, contribueix a la formació normal de glòbuls vermells. El potassi, contribueix al funcionament normal del sistema nerviós. El fòsfor, contribueix al manteniment normal dels ossos i les dents, especialment en els nens.

Aquests valors, units als beneficis ambientals, socials i econòmics del sector de l'oví i cabrum i la versatilitat en la cuina de les carns de xai i cabrit facilitada pels nous talls disponibles i per una àmplia tradició gastronòmica, fan d'aquesta carn una opció rica, com sempre, i saludable, com mai, perfecta per a una dieta sana i equilibrada.

El següent pas seria que els consumidors puguin diferenciar amb facilitat l'origen de la carn de xai i cabrit i que en els punts de venda es destaquin els valors nutricionals positius demostrats en aquest estudi.

S'ha fet recerca d'alguns altres articles on es parli de la qualitat i les propietats de la carn de xai i cabrit. En tots els casos, els documents trobats no fan referència al xai i cabrit criat a Catalunya i amb alimentació basada principalment en pastures.

Potser fer una caracterització d'aquest tipus de carn per conèixer bé totes les seves propietats organolèptiques, nutricionals i de qualitat seria un bon inici per defensar el seu consum.

A continuació es citen alguns dels articles:

- **Calidad de la Carne en los sistemas Pastoriles.** Sitio Argentino de producción animal. Daniel Rearte (Enginyer agrícola), INTA Balcarce, Buenos Aires.
- **Composición nutricional de la carne de los pequeños rumiantes en España:** <file:///C:/Users/Equipa't/Desktop/PASTORS/articles%20composici%C3%B3%20carn%20de%20xai/Composici%C3%B3n%20nutricional%20de%20la%20carne%20de%20los%20peque%C3%B1os%20rumiantes%20en%20Espa%C3%B1a%20-%20C%C3%A1rnica.html>
- **La calidad nutritiva de la carne de corderos y cabritos.** Mª R. Sanz Sampelayo (CSIC).

7.- INTRODUCCIÓ DE PRODUCTES LOCALS A LES ESCOLES DE LES ILLES BALEARS.

A les Illes Balears ja fa uns anys que s'està treballant amb decisió la promoció i utilització de productes locals per abastir els menjadors de les escoles. Des de la OMS hi ha la recomanació de la reducció del consum de la quantitat de carn. Però s'afirma que cal vetllar per tal que la carn consumida sigui de qualitat i poc processada.

Hi ha una forta consciència entre els departaments d'Alimentació i Medi Ambient de les Illes en que cal continuar impulsant i donant suport al sector agrícola i ramader local i informant correctament als consumidors.

Els menús que es fan a les escoles i a totes les col·lectivitats públiques o privades de les illes són controlats pel Departament de Salut.

El Departament d'Educació vetlla per garantir que aquests menús escolars es compleixin i per tal que s'accepti que l'espai de menjador és un espai educatiu més dins l'escola i que cal incorporar aquest espai en el projecte educatiu.

Dins els acords de Govern es van comprometre a treballar fort en aquest sentit.

Es van desenvolupar diferents accions i estratègies de treball, una de les quals era la promoció del producte local i la introducció d'aquests productes als menjadors escolars.

Ara mateix es troben intentant definir correctament què s'entén per *producte local* i estan també desenvolupant un nou segell de producte local.

Actualment disposen de tres projectes pilot, un per cadascuna de les illes.

- o Menorca al plat: inclou el 60% de les escoles. (<https://menorcaalplat.com/escola/>)
- o Eivissa al Plat: inclou el 50% de les escoles (<https://cateringsolivera.com/blog>)
- o Mallorca al plat (<https://mallorcaalplat.cat/>)

Aquests projectes pilot inclouen:

- Elaboració de menús tipus amb diversitat d'aliments d'acord amb criteris de producció, locals i sostenibles. Cada projecte disposa d'almenys un nutricionista que elabora menús equilibrats i els deriva al Departament de Salut per tal que siguin aprovats. Estan introduint carns diferents de les habituals: xai i cabrit. Aquestes carns i entren elaborades com a hamburgueses, pinxos o plats de pasta i/o arròs amb carn d'aquestes espècies.
- Accions educatives al menjador.
- Acompanyament en el pla de compres locals, distribució i logística. (importants a la zona pel fet de ser illes).

Fins ara han tingut alguns obstacles tècnics en el tema de les licitacions.

El Departament de Transició Energètica està treballant també en el registre de la petjada de carboni a les illes, per tal que es pugui posar com a mesura en les licitacions de producte per a les col·lectivitats.

Actualment disposen de diferents empreses de càtering socials i locals que cuinen en les cuines d'algunes de les escoles que disposen de cuina i que distribueixen els menús amb les seves furgonetes.

En el cas del producte carni busquen ramaderia local, extensiva i ecològica (per aquest ordre) i intenten impulsar, sobretot, l'entrada de carn de xai i de cabrit.

A diferència de Catalunya, en que les iniciatives d'escoles que apostin per productes locals i de proximitat surt principalment de les associacions de familiars d'alumnes, a les illes aquestes iniciatives sorgeixen del propi Govern com una aposta clara pel sector.

La Conselleria d'Hisenda de les illes va treure un document anomenat: *Instrucció per la introducció d'iniciatives ambientals en la contractació pública* per tal de poder atendre les demandes d'incloure petits productors locals i agroecològics com a beneficiaris en les licitacions de menús escolars.

A les illes els sectors de la producció local d'aliments, les escoles i les administracions treballen conjuntament per tal que aquestes accions siguin un èxit.

CONCLUSIONS

CONCLUSIONS

En aquesta diagnosi s'ha intentat tenir una visió general del sector a la zona del Camp de Tarragona. S'ha pogut parlar amb diferents entitats, agents, organitzacions i el propi sector i s'ha intentat explicar en quin punt es troba l'oví i el cabrum de pastura a les comarques del Camp de Tarragona.

L'apartat de conclusions s'organitza de la següent manera:

- Una primera part on es destacarà la informació i dades més importants que han anat sortint i s'han anat explicant al llarg del document.
- DAFO
- Possibles accions a fer i mirada cap al futur

1 | FRASES I INFORMACIONS DESTACADES

- La superfície forestal ha augmentat de forma considerable els darrers 10 anys impulsada, sobretot, per l'abandonament dels cultius. Actualment suposa el 64% de la superfície total del país.
- Despoblament de les zones rurals. Disminució de les persones que es dediquen al sector primari vinculat a la terra.
- Forta disminució des de l'inici dels anys 80 del nombre d'explotacions en un 46%. Tot i que des del 2007 hi ha hagut un lleuger repunt.
- Augment del nombre d'incendis forestals, però sobretot del nombre d'hectàrees cremades. Tenint cada vegada incendis més grans i més difícils de controlar pels mitjans d'extinció.
- Augment de la densitat dels arbres en els boscos del Camp de Tarragona en els tres darrers inventaris realitzats.
- La propietat forestal: a nivell de Catalunya el 78% dels boscos són de propietat privada i el 22% són de propietat pública. En el cas concret de la província de Tarragona (a diferència d'altres províncies com Barcelona en que el percentatge de boscos privats és molt més elevat) trobem que el 80% de boscos són privats i el 20% dels boscos són públics o d'ens locals.

Així doncs Tarragona és una de les províncies amb més bosc de titularitat pública.

- Moltes de les finques públiques ja disposen de plans tècnics de gestió i millora forestal, fitxes tècniques i projectes d'ordenació forestal. Per tant. És evident que hi ha un treball extens fet a nivell de organització i gestió d'aquestes finques públiques.
- El sector ramader de l'oví i el cabrum de la zona del Camp de Tarragona és bastant envellit. Una proporció elevada dels titulars tenen edats d'entre els 55-65 anys i hi ha poc relleu i poques explotacions amb titulars joves i incorporacions.
- Al Camp de Tarragona només el 6,7% del total de titulars (persona física) tenen una edat inferior als 30 anys.
- La carn d'oví i cabrum certificada com a ecològica a la zona del Camp de Tarragona es pràcticament residual. Tot i ser una de les zones de Catalunya amb un índex més elevat de petits escorxadors, a la zona només hi ha un escorxador que pugui certificar la carn com a ecològica.
- La majoria dels pastors venen a engreixadors i majoristes. No poden marcar mai els preus de vena dels seus productes i els costos de producció cada vegada són més alts. El preu percebut ha anat disminuint amb els anys. Sensació d'ofec.
- Poca o gairebé nul·la organització del sector.
- El producte procedent de ramat extensiu no es diferencia de la resta. Poca valorització de la qualitat de la carn de pastura i poca informació al consumidor dels beneficis nutricionals, ambientals i socials que suposa consumir aquest tipus de carn,
- El consum de carn a nivell català es deu bàsicament al consum de carn de porc i pollastre, sovint altament processada. Actualment el consum de carn de xai representa el 3,5% del total de carns consumides.
- El consum de carn de xai per persona ha passat de 3,60Kg de carn de xai/persona l'any 2004 a 1,67Kg de carn de xai/persona el 2019.
- Hi ha una forta estacionalització del consum de carn de xai i cabrit. Sovint queda relegada a festes, barbacoes, calçotades, etc. No hi ha gairebé consum de carn de xai ni cabrit a les llars catalanes.

- Les escoles (com a col·lectivitat) rarament consumeixen en els seus menús carn de cabrit o de xai ni cap tipus d'elaborat amb aquesta carn. Aquest fet també fa que els infants i les famílies es desacostumin de consumir aquest tipus de carn.
- A nivell de Catalunya no hi ha cap estudi que permeti saber el valor nutricional i organolèptic que té la carn de ramaderia extensiva criada a les nostres comarques.
- El preu pagat per la carn de xai també és un factor clau. EL preu al que compra el producte el consumidor ha passat de 8,83€/Kg l'any 2004 a una mitjana d'11,77€/Kg el 2019.
- S'han fet algunes campanyes de promoció del producte a través de treballs amb els carnisers a través del Gremi de carnisers de Tarragona i INTEROVIC, però no han tingut massa èxit.

La promoció correcta i eficient del producte es veu com una assignatura pendent.

- La zona del Camp de Tarragona disposa de pastures de baixa qualitat (climatologia dura sobretot a l'estiu) que dificulta que els ramats puguin viure només de les pastures. Pràcticament tots els ramats es veuen obligats a suplementar amb gra i farratge que compren a altres productors.
- Es comencen a realitzar tasques de neteja de sotabosc, lleres de riu, etc. com a activitats complementàries. En la majoria dels casos aquests treballs ecosistèmics no estan recompensats.
- Hi ha hagut també una forta disminució del nombre de carnisseries tradicionals de poble. Aquestes sovint són les que venen producte procedent de ramaderia extensiva.
- Entrada a través dels majoristes d'animals vius per engreix procedents d'Aragó o altres zones de fora de Catalunya. Aquests animals s'engreixen a la zona i competeixen amb el producte local procedent de ramats de pastura.

DEBILITATS	AMENACES
<ul style="list-style-type: none"> - Augment de la superfície forestal - Disminució del nombre d'explotacions - Dificil accés a la terra - Dificultats en tràmits per fer obradors i sales de desfer a explotació - Disminució del nombre d'escorxadors municipals i sobretot dels certificats en ecològic. - Poca organització del sector - Carn de ramat extensiu poc diferenciat - Poca valorització/informació del producte al consumidor. - No es sap el cost de producció real del producte. - Qualitat baixa de les pastures de la zona. Sector molt sensible a períodes de sequera. - Forta despesa en suplementació alimentària dels ramats. - Baix suport administratiu, assessorament tècnic i assistència i manteniment d'equips i material ramader. - Poca capacitat de gestió administrativa, burocràtica, digital i de noves tecnologies. - Els que fan venda directa, pèrdua de moltes hores en la distribució del producte. - Sector desmotivats i amb baixa autoestima - Client no es preocupa per l'origen del producte que consumeix. - Atomització de productors, escorxadors i punts de venda o distribució. 	<ul style="list-style-type: none"> - Despoblament rural. - Falta de relleu, sector envellit. - Poques incorporacions - Augment incendis forestals i Ha cremades - Impossibilitat de posar preu al seu producte (sovint per sota preu de llotja). - Dependència forta d'intermediaris - Baix consum de carn de xai i cabrit i estacionalització. - Forta dependència de subvencions - Disminució del nombre de carnisseries locals que aposten per aquest producte local i de qualitat. - Poca predisposició dels restaurants a utilitzar carn de xai i cabrit local. - Nul·la presència de la carn de xai i cabrit a menús escolars. Infants no s'acostumen ni coneixen aquest tipus de carn. - Poc reconeixement social de l'activitat - Canvi climàtic - Augment de consumidors vegetarians.

FOSTALESES	OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> - Producte de gran qualitat (proteïna animal d'alta qualitat) - Pastors amb forta vocació i treball i productes ben fets. Bona feina. - Sector amb molta tradició a Catalunya que ha sabut adaptar als diferents canvis. - Aprofitament de recursos que no són utilitzables per cap altra activitat. A través de la pastura s'obté proteïna d'alta qualitat. - Important funció de gestió del medi natural i estratègic en prevenció d'incendis. - Benestar animal - Manteniment de races autòctones - Saviesa i experiència dels titulars de les explotacions. 	<ul style="list-style-type: none"> - 20% del bosc de titularitat pública amb plans de gestió redactats. Pastura/silvicultura i serveis ecosistèmics. - Millora de la tècnica i de maneig dels ramats per millorar eficiència en les pastures. - Potencial de consumidors, cal arribar-hi. - Millorar els sistemes de comercialització - La restauració està apostant darrerament pel producte local, cal vetllar per tal que sigui realment producte local de ramat i de qualitat. - Creixement de la demanda de producte local i de proximitat. - Promoure consum de productes locals en menjadors escolars i altres col·lectivitats. - Centre logístic i de distribució del producte - Associacionisme productiu Facilitar la comunicació entre productors, distribuïdors, carnisseries i restauració. - Campanyes de promoció de producte i estudi i difusió del valor nutricional. - Visibilització del sector (campanyes, visites, mercats, etc.) - Creació d'una marca de qualitat i confiança de la carn de xai i cabrit local de ramat. - Conversió a ramaderia ecològica - Diversificació de producte (pocs ramaders fan llet, per exemple).

2 | PROPOSTA D'ACCIONS I MIRADA CAP AL FUTUR

Un cop analitzades tant la diagnosi, les entrevistes al sector productius, majoristes i carnisseres i també les valoracions fetes des de les oficines comarcals, així com les entrevistes i reunions mantingudes amb membres de la Fundació Pau Costa i de l'Ateneu Coopcamp i la Bajoca, es creu oportú definir una proposta d'estratègies i accions que es podrien desenvolupar a nivell de vegueria per dinamitzar, posar en valor i facilitar el manteniment de les explotacions existents, la seva viabilitat i la comercialització del producte.

1.- Sensibilitzar i educar a la població de la importància del sector i de la qualitat dels seus productes.

El Camp de Tarragona té diferents ciutats grans i mitjanes que poden ser un gran potencial de possibles consumidors.

Algunes de les possibles accions que es podrien dur a terme en aquest camp serien:

- Treball educatiu a les escoles. L'espai de menjador escolar s'hauria de veure com un element pedagògic més que entrés dins el pla educatiu de les escoles. Amb possibles visites a explotacions o estades explicatives de pastors a les escoles amb l'entrada en els menjadors d'aquest tipus de carn.
- Difusió de materials didàctics i informatius per a la població en general.
- Mapeig de les explotacions locals que fan cycle tancat i que poden fer vena de carn de ramat, de les carnisseries o establiments on trobar aquests productes i dels restaurants i/o hotels que tenen aquest producte a les seves cartes o menús.
- Fer un estudi de la qualitat nutricional i organolèptica de la carn de xai que es cria a Catalunya per poder difondre amb propietat totes les seves virtuts.
- Afavorir la reducció del consum de carn, però sempre consumint carns de més qualitat i menys processada.

2.-Conèixer i millorar la rendibilitat de les explotacions

Segons les enquestes realitzades, hi ha una molt baixa representació d'explotacions que portin un control de la rendibilitat i control de costos i ingressos.

En aquest sentit, algunes de les accions a fer serien:

- Afavorir i facilitar que les explotacions que ho vulguin puguin conèixer de primera mà el balanç de despeses i ingressos de la seva activitat habitual per ajudar-los a prendre unes millors decisions.
- Facilitar a les explotacions que ho desitgin la informació correcta per poder fer comercialització directa del seu producte. (passos a seguir, avantatges, inconvenients, etc.)
- A nivell de Catalunya, es proposa crear l'observatori de l'oví i el cabrum de ramat per les aptituds de carn i llet. Valorant tant les explotacions que arriben a client final fent elaboracions i/o venda directa i les explotacions que fan venda de canals a majoristes o engreixadors.
- Revisió dels preus que es paguen tant per als que venen xais a engreixadors com els que venen els animals ja per anar a sacrifici.

- Disposar de persones expertes coneixedores del sector per ajudar als ramaders a fer aquest pas en la gestió i administració dels costos a les seves finques.
- Explicar el procés de conversió cap a l'agricultura ecològica i vetllar per tal que es puguin realitzar a la zona tots els passos de la cadena de valor sense perdre la qualificació del producte (potenciar que altres petits escorxadors puguin tenir la certificació ecològica).
- Flexibilització de la normativa per tal que tant els escorxadors i sales de desfer actuals puguin continuar amb la seva activitat habitual i potenciar i facilitar els processos de transformació de producte a les explotacions.
- Facilitar els processos de requalificació del percentatge de pastura de les finques forestals (hectàrees admissibles). Sobretot les que hagin patit una acció emmarcada dins un pla estratègic de gestió (rompudes, neteja amb maquinària o cremes prescrites, etc.)
- Afavorir el contacte entre pastors i altres agricultors de la zona per al proveïment de farratges i cereals de qualitat i de proximitat.
- Revisar temes de la PAC per tal que qui rebí les ajudes siguin realment els pastors que tenen bestiar i que mantenen i gestionen el paisatge.

3.- Afavorir el relleu generacional

Tal i com ja es preveia, el sector de l'oví i el cabrum de la zona del Camp de Tarragona no difereix gaire d'altres zones pel que fa al relleu generacional i a l'edat dels titulars de les explotacions.

En aquest sentit les accions que es proposen serien:

- Assessorament i bon acompanyament d'aquells joves que es volen incorporar al sector. Facilitar-los informació, accés als tràmits, funcionament de les ajudes i les tipologies que hi ha, explicació correcta dels compromisos i de les implicacions que té demanar segons quins ajuts, etc.
En definitiva apropar i fer conèixer els recursos tècnics humans i especialitzats a les explotacions i titulars.
- Detecció d'aquelles explotacions que no tenen relleu familiar o extra familiar a darrera i acompanyar el procés de jubilació i la possible cessió a una persona jove que s'incorpori.
- Recollir la saviesa popular que envolta i acompanya el sector oví de ramat.
- Facilitació de l'accés a la terra. Posar a disposició finques públiques i/o privades on es podrien desenvolupar correctament ramats i explotacions ja existents o nous.
- Fomentar projectes socials o cooperatius entre ramaders, propietaris de terrenys i carnissers.
- Fomentar i difondre la formació en silvicultura i maneig eficient de les pastures. També en altres àmbits formatius per a aquelles persones amb inquietuds.

- Preveure també el relleu en les carnisseries locals, que són els principals punts de venda de carn de ramat.

4.- Afavorir la pastura dirigida i serveis ecosistèmics com a activitat complementària

En aquesta estratègia caldria un treball conjunt i efectiu entre diferents organitzacions. Durant la fase de recopilació de dades i entrevistes, s'ha vist que algunes entitats com la Fundació Pau Costa, la Diputació de Tarragona i membres del GRAF ja estan treballant en la detecció de punts estratègics de gestió i planificant accions per neteja de zones forestals amb maquinària i/o cremes prescrites per tal que posteriorment hi puguin entrar els ramats.

Aquestes accions serien eficients tan en els diferents boscos del Camp de Tarragona com en altres zones menys forestals però que també és important que es mantinguin netes de sotabosc dens com poden ser les lleres dels rius i espais dels perímetres de protecció municipals o d'urbanitzacions.

En aquest sentit doncs les possibles accions a fer serien:

- Treball conjunt entre les administracions per treballar sobre els Plans de gestió existent tant en finques públiques com privades i vetllar per l'assoliment de les feines prèvies de neteja per tal de fer aquestes zones accessibles als ramats.
- Detectar aquests punts i veure quines explotacions ramaderes hi ha properes als espais i posar-los en contacte per poder fer aquesta feina.
- Valorar el possible pagament per treballs ecosistèmics als ramaders que accedeixin a fer aquesta feina.
- Explicar bé als ramaders en que consistiria aquesta feina i quines implicacions tindria per ells a nivell legal, de subvencions, etc.

5.- Millorar la promoció i els sistemes de comercialització de productes.

Actualment els ramaders que comercialitzen els seus productes de forma directa ho fan de manera individualitzada i poc organitzada. Aquest fet els suposa una gran pèrdua de temps pel fet d'atendre les comandes de clients particulars i per la posterior feina de distribució dels productes gairebé porta a porta i en horaris hàbils per als consumidors.

Dels ramaders entrevistats, cap d'ells entra en clients que demandin més quantitat de producte ja que no poden fer front a les demandes de quantitat de producte i regularitat del servei.

En aquest camp algunes accions que es proposen serien:

- Creació d'una marca local o segell, de qualitat i de confiança; podria ser per exemple del tipus "carn de ramat del Camp de Tarragona". (caldría valorar-ho amb el conjunt de ramaders ja que en les entrevistes s'han vist i valorat opinions diverses).
- Etiquetatge diferencial i fer menció a tota la cadena de traçabilitat (explotació d'origen, sacrifici, pes, segell eco o no, etc.
- Facilitar la comunicació entre pastors, distribuïdors, comerços i restauració.
- Promoure el consum de productes locals en menjadors escolars. Residències, centres sanitaris, penitenciaris i menjadors d'empreses locals.
- Promoure el consum de productes locals en bars, restaurants i hotels.
- Les calçotades al Camp de Tarragona són especialment valorades per la població no només de la zona, promoure i potenciar que el menú de calçotades inclogui calçot local, però també fer menció a la procedència del xai/cabrit.

6.- Dinamitzar el sector ramader de la zona

En aquesta línia s'engloben accions d caire global de dinamització, moltes d'elles transversals a les altres accions proposades i que es considera necessari per tal que les diferents accions es puguin dur a terme correctament.

Algunes de les accions concretes en aquest àmbit serien:

- Disposar d'alguns tècnics coneixedors del sector (tipus AODL o similar) que puguin atendre les necessitats que demanin tant ramaders, carnissers, restauració, etc. i que vetllin per tal que les accions proposades es puguin anar desenvolupant.
- Desenvolupar un sistema d'assessorament/accompanyament per tal que els ramaders puguin tenir un referent a qui sol·licitar dubtes que tinguin tant d'ajudes del DACC, altres ajudes o necessitats que tinguin i que pugui ser punt de contacte entre particulars i les diferents administracions. (Actualment els ajuts estan molt atomitzats i dispersos, depenen de diferents administracions, etc.)
- Estudi de la possibilitat de creació d'un centre de distribució o persones que ajudin als productors en la distribució dels seus productes fins al client final.

PRIORITZACIÓ DE LES ACCIONS PROPOSADES:

Seguidament es detallen les 5 accions que caldría prioritzar, segons el meu criteri i com a resultat del treball realitzat, en els propers mesos a l'àrea estudiada del Camp de Tarragona.

De més a menys prioritària serien:

- 1.- Disposar de tècnics especialitzats per comarca o vegueria (tipus AODL) coneixedors del sector i de la zona. Donar-los a conèixer i que

siguin el punt d'unió/persona referent entre els pastors i les diferents administracions. La seves tasques principals, entre d'altres, serien:

- aglutinar i donar informació sobre els diferents ajuts que existeixen.

- ser nexa i referent (persona externa a les administracions) per a tots aquells ramaders o futurs ramaders que es vulguin incorporar.

- Dinamització del sector (reunions, trobades esporàdiques, promoure algun curs, etc.) entre pastors i també amb altres col·lectius vinculats dins la cadena de valor

- Conèixer els pastors personalment i tenir aptitud correcte per entendre el sector i detectar les necessitats principals.

- Potenciar espais de trobada tipus "Benvingut a Pagès", mercats, fires per al públic en general i per la promoció del producte i networkings entre pastors i restauració.

- Detectar pastors que cessen activitat i nous pastors per fer un "reempresa ramadera".

2.- Mapeig de les explotacions que realment tenen oví i cabrum de pastura extensiva, els restaurants que en serveixen i les carnisseries on trobar aquest producte.

3.- Sensibilització de la població i treball educatiu a les escoles i famílies. Campanyes de promoció del producte, facilitar l'entrada d'aquest de carn i lactis de ramaderia extensiva a la restauració i escoles.

4.- Revisar els Plans de Gestió de Millora Forestal i les opcions que hi hagi per tal que els ramaders pugin entrar en aquestes zones de pastura "noves" i poder tenir compensació econòmica per aquests i altres treballs ecosistèmics.

5.- Proposar/valorar la possibilitat de creació d'una marca de qualitat identificativa de la carn i lactis de ramat de la zona. Participada per tots els ramaders, que se la sentin seva i que els identifiqui.

Un punt molt important i prioritari seria també revisar la PAC, sobretot la part dels coeficients de pastura i el destinatari dels ajuts, que siguin realment per als pastors i persones que actualment tinguin ramat i facin aquesta feina. Però al tractar-se d'una prioritat en que a nivell local s'hi pot incidir molt poc l'he mencionat aquí sense prioritzar-la.

Diputació Tarragona

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

Fons Europeu Agrícola de
Desenvolupament Rural:
Europa inverteix en les zones rurals